КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Даькъала хийла советски халкъ ленински новкъа гIолла бIубенна коммунизма котт[illegible] дугIаш йола Советски Союза Коммунистически парти!

([illegible] шера [illegible] КПСС ЦК-н [illegible] ТIаьхье[illegible]).

Массо а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

ЕРА. 24 апрель, 1969 шо № 48—49 (4867) Мах 2 кап.

СЕРДАЛО
(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхарчу Советан а Министрийн Советан а орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

1923 ШЕРА ДЕКЕЗ · АРАДУВЛ

ПАРТИЙНИ ДЕШАРА ШУ ЧАКХДОАЛАШ ЛАТТ

Партийни а комсомольски а образоване системе тоеш Iемабаш болча коммунисташта, парте бецачу активисташта, комсомольцашта эттара бахктохнамегIа бола дешара шу чакхдоала ха хьатIакхачай. Политически дешара ерригача звеньяшка итоговни занятеш чакхъяла бутт сецIа ха мара йисаин. Цу юкъа Iемаль аха ца тIеххьара темаш, дийцар цаьрде дезаш, итоговни занятенаш, семинараш, конференцеш кийче е еза. Нийса хургда дешар бокъонца чакхдалар дукхахчу дакъе на болх дика вIаштIехьдаьккхарах тайпа хургда дуьна.

Тахана дуй ер шу шеш тайп-тайпа долга. Цуьн оргало лаьтIакхоачаш латтача В. И. Ленин вин 100 шо хуьуча юбилейна, цакхьлаьха дайчуьр вай дола ханна дакхаденна а чакхдоалаш а хилар. Вавъа юбилей кхетIорйтар балхаш дешаш къахьетта чIогIа уйла тIадахийта Iомаду В. И. Ленина вахарах, балхах дола дешаш, муж идейно-теоретически тIехьале. Цуьн да политически дешара кхьагIа форма е мехкаш (башхь [illegible] школаш, «кругозор» кIалла комсомольски кружек, е проблемни семинар а) хьалйолча массоналла а занатейн керттера тIолвиана лерде ленинизмин сий дола идейш, уж кхоачашьяра КПСС, советски вахалоаттабу къовсам хилар. Дешаш бераш дукхагIа Iомаю В. И. Ленина произведенеш, партийни дешарца сете шоаш Iомадечех коммунизм хьалъхьара лоаттабеча практически къовсаме даим пайда эц.

Цу гIулакхашна новкъостал лу занатейн идейно-теоретически боарам а дешарах хьабоала пайда а лакхбе. ХIаьта кхетаман ца дий партийни организацешна политически просвещение дешан даим шоай бIарга кIал лаьттадеча коммунисташ идейно дегIа хьарце боагIа хьежача, пропагандисташта ходдаьла новкъостал деча нуьнах лоацца бераш доалаш хилар. Цу тайпара тоьнаш тIабахийте кулгайн партийни дешара Грозненски Октябрьски районан Гудермесски партийни организацеша. Партийни дешара система болх дикка тоабеннаб укх шера Ачхой-Мартана районна партийни организацешка а. Укх шера кхоъ мехкьацара политически школа, кхьайтта парте истори Iомалу школа, кхийтта семинарски группа, цаI районни партийно-бовхана актива школа хиннай кхьа. Занатеш массанахьа дика хиннай. Ала лезаш да укх шера кхьахагIа йолча партийни организацешка партийни дешара система дика вIаштIехьаьлкха а дерттIа болх бен а хинна хилар.

ЦIаьбакхьа массанахьа а хинналах гIулакхаш иштта. Цхьаболча моттигашка йоаттIача бесса тарко лаьц партийни дешар вIаштIехьдаккхара гIулакха. Дикка кхоачамбоацарш хиннад партийни дешара кулгалдеча Советски, Сунженски районий цхьайолча юкъьаниарча партийни организацешка. Масала, Сунженски районa Красная Армия яхача колхозе группе дешаш хилла 21 сагах итоговни, занятe 16 мара хьахар. ВоархI сагьа корта болш дала, бахьан а дезааш даянте бахканзар. ХIаьта занятe хиндча яхайтанех а мIсвена мара оттанзар пропагандиста программа Iомалый дьына отметка. Цудухьа цхьа ниха массане кхьа а е елаш ийсдалар хиграа гIулакх.

Дешара шу йистедаьлецьа тIалат тоале вIаштIехьдаесда, цатахь сагна дешара шу дика чакхдаккха тIертаж хуле. ХIанзчух тIехьагIа а йиш я бекъенца Iомадилла йола программа темаш цаьвъе, юкъагIйиса темаш Iомае, итоговни занятена кийчо е.

Де дезар да Iемаль материал кхы а шаьрьа, керттера ленински идеяш кIоаргга кхетае а коммунизм хьалъеча. буржуазни идеологеца лоаттабеча къовсамера цар лоархIам бовза а партийни образоване системе деша багIани новкъостал дар. Иштта терраштa кхалле деза дешаш бараш кийжка деша, консоли [illegible] новкъостал.

Доалаш хIахо шоай образоване хакхъе Iемабенкабий. Цунца цхьана итоговни занятеш ем терхалле доза хIара дешаш хинначча коммуниста тоеш мишта Iемаю, шай теоретически боарам лакхбаза хьакъехьара Уставе хIалехараш мишта кхоачашду.

Итогови занятей фоеман тайп-тайпара я. ШIалахача шера шоаш нийса хилар хьахьекхад группашца а хIара сагаца а Iомалучча керттерча темаех беседаш яр, зачеташ экзаменаш телар, теоретически конференцеш яр савна йолча метеваш. Укх шере а пайда оца мегаргба цу формаех. Амма из дешаш барий теоретически кийчонта, дар материал кхетьерга а хьехаш кхетама де лезаш хIанд да.

Коммунистийн комсомольцийн теоретически дешар лахарна коммунизм хьалъеча хIара лишна чакхдоадача гIулакхашца чIоагIа бувзам болаш хургдоа хIана де деза. ТIеххьарча хана дукхача политикалашкеи семинарашкеи Iемабеб «Сийлахь-йоккха ночниз» ала В. И. Ленина болх. Цо боккха пайда бедар 12 апреле хиннача субботника кийчо ера, социалистически нах шерагIа йоаркхара [illegible] коммунистийн субботникашка хиннача дийнахь.

Юкхьанцарча партийни организацеша хIана эттара хьалкх ле дезар да итогови занятешта бескъоцца кийча елтеш уж чакхйоалиттен, цар шоай декхар дикагIа кхоачашдеча тайпара. Дешаш бараш Iомаль материал шаьрьа новкъостал дергIабеча тайпара, царех практически балха тIа довзаргIа пайда эцарга вIаштIехьдарцанах уж хIалхар. Вокъалле хургда дешара шу чакхдалладаьа вож партийни [illegible] дайчача ер гIулакха дошарш болгадача а.

Дешара шоаш итогов партийни собраненка шоаш бозалле дика марксистско-ленински образоване боарам хIаьа [illegible] долга да. Къаьстта тоьнаш тIабахийта бози ленински теоретически тIехьале дIало Iемаора персональна [illegible].

Партийни организацей балха дакъа бокъа лоттиг дIалоаш комсомольцийн сагияхойн политически дешара кугалдаро. ЧIоагIа тоьнаш тIабалийта бола комсомольски политически просвещения сета дешаро шу [illegible] чакхдаккхара.

Коммунизм хьалъоашта кхетам болара а цар идейни боарам лакхбара а чIоагIтIа тоьнаш тIабохийт вай парте. Советски нах духьала дегIабоалабоа дарх я ханни [illegible] марксизм-ленинизм. Партийни просвещене из Iомало опыт вIашагIтохар, кхоачамбоацараш гучадахар, коммунистий марксистско-ленински образовани тоалра нахьъаш белгалдаккхар — иштта да декхар.

ВАЙ БАЙРАКХ — ЛЕНИНИЗМ

МОСКВЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ ЗАСЕДАНИ

Советски халкъон дерригача прогрессивни адамашен къаьстта боккхача безамца белгалдоахача сийлахьча денощта юкъе да Владимир Ильич Ленин вал вы. Эттара тохашагIа, сийрдагIа, хIара къаььегIакхоуа дега гаргагIа мел дола хIана чулоац цу сийлахь-йоккхача цIера. Ленин — из а вердача дуьнен байракх, паргIатон социальни прогресси бахьан долаш, къовсар тIа социализм коммунизм котьалккхар духьа лоаттабеча къовсам байракх. Вахаро бакъду, Ленина бIаргагIум хиннача тайпара дуне лостаухаи [illegible].

...Съезд Кремлевски Дворец. 22 апреле Владимир Ильич Ленин вина дийнахьа дега 99 шу дизара хеташ торжественни заседани дахча хила уйлане бахкар Москвар партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей векалаш, столичнейча предприятий болхлой инженерий, Подмосковьера къахьегамхой, Советски Эскарал Флотан тIемхой, наука, литература, искусства деятелаш.

17 сахьат даьлча ха. Президиуме моттиге дIалувш, бенне тIоарачи а деттача тIамIйнача вокхъастана Л. И. Брежнева, Г. И. Воронова, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгина, К. Т. Мазурова, Н. В. Подгорне, Д. С. Полянски, А. Н. Шелепина, В. В. Гришина, П. Н. Демичева, Д. Ф. Устинова, И. В. Капитонова, К. Ф. Катушева, М. С. Соломенцева.

Гулбенчарана тIоарах а деттаж тIамIйнар президиуме гучабаьнна СЭВ-а сессе баьхка Болгарски коммунистически парте ЦК Хьалхара секретарь, НРБ Министрий Совета Председатель Т. Живков, Венгерски социалистически болхлой парте ЦК Хьалхара секретарь Я. Кадар, Венгерски революционни болхлой-ахархой правительства Председатель Е. Фок, Германе Социалистически единни парте ЦК Хьалхара секретарь, ГДР Пачхьалкхен совета Председатель В. Ульбрихт, ГДР Министрий Совета Председатель В. Штоф, Монгольски халкъа-революционни парте ЦК Хьалхара секретарь, МНР Министрий Совета Председатель Ю. Цеденбал, Польски вIашагIкхийттача болхлой парте ЦК Хьалхара секретарь В. Гомулка, ПНР Министрий Совета Председатель Ю. Циранкевич, Румынски коммунистически парте ЦК Генеральни секретарь, СРР Пачхьалкхен совета Председатель Н. Чаушеску, СРР Министрий Совета Председатель И. Маурер, Чехословаке Коммунистически парте ЦК Хьалхара секретарь Г. Гусак, ЧССР Федеральни правительства Председатель О. Черник, доаьал дехьара кхьабоаьлаьннй.

Президиумера моттигаш дIалуш парте ветеранаш А. И. Микоина, Н. М. Шверника, Ф. Н. Петрова, Л. А. Фотиевас, кхычар.

Съезд еррига Дворец кхайкадаь лоцаш дах Советски Союза Коммунистически парте, Советски правительства сийна, [illegible] межий коммунистически болхлойн партей а правительствай а сийна, [illegible] котьалар сийна.

Ложашка — кхьча межий дипломаташ, советски хоазол дезарехь корреспонденташ.

Торжественни заседани хьайийлар КПСС ЦК Политбюро члено кандидата, парте Московски городской комитета хьалхарча секретара В. В. Гришина.

— Тахан, — аьлар цо, — советски халкъан дерригача прогрессивни адамашен белгалдоаккх Коммунистически партин Советски пачхьалкхен хьаьр, марксизм гениальни теоретик, Коммунистически Интернационала вIашагIтIехьхаз, дерригача дуьнен къахьегамхой баьчча Владимир Ильич Ленин вина дийнахьа дега 99 шу дизар.

Цу йоача доина хетаьча вай торжественни заседани ба экономически вIаши юкъерча новкъостала Совета сесс баьхка, СЭВ-а членаш долча межий коммунистически болхлойн партей кулгахой, правительствашта корта латтараш.

Гулбеннарий цIогагIа В. В. Гришин дег тIара вохраш хоатт доаьал дехьара баьхкинча хьашошка.

Торжественни заседани хьалдаь хилар хьахилийнаду. Цуновараш цIеча гвоздика бутеташ лу президиума членашта. Съезд Дворец чуьха Советски Союза Гимн ек.

«Ленинизмана тешаме хилар — еррига вай котталонаш духьалло хьаст» яха доклад яра доь лу КПСС ЦК секретара И. В. Капитонова.

ТАСС.

ГРОЗНЕ ХИННА СОБРАНИ

Саидмуйнахьа политически дешара ШагIа торжественни заседани хилар Владимир Ильич Ленин вина дийнахьа дега 99 шу дизара хетаь.

Заседани хьайийлар КПСС горкома секретара А. Я. Давыдова. Заседане дакъа лоацаш хинначара массона раьза а болаш сийлен президиум хержар КПСС ЦК Политбюро.

«Владимир Ильич Ленин вина дийнахьа дега 99 шу дизар» яха доклад йир КПСС обкома шолагIча секретара Р. В. Вахаев.

«Интернационал» а доахаш чакхъьалар торжественни заседани.

ЛоархIамеча халкъа бокхама декхарех цаI да производствен хий цIендар. Запорожски [illegible] производстве заводе из декхар тоаме кхоачашдаьа. Укхаза болх бен а хий биологически цIендеш бола установка.

СУРТА ТIА: цхьаьнийча хий цIендайташ бола установкаш.

А. Красовски сурт.

ТАСС фотохроника.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕИ СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ

ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКИ ОБРАЗОВАНЕ СИСТЕМА ДЕШАРА ЗАВЕДЕНЕШКА КВАЛИФИЦИРОВАННИ БОЛХЛОЙ КИЙЧБЕЛГА ДIАХО ТОАДАРА ДЕ ДЕЗАРИЙ ХЬАКЪЕХЬА

КПСС Центральни Комитета СССР Министрий Совета хьежай профессионально-технически образоване системе дешара заведенешка квалифицированни болхлой кийчбелга дIахо тоадара де дезарий хьакъехьарча дешага. Цу дешех хьахь тIамIйнача сецал тIа белгалдоаккх, квалифицированни болхлой кийчбара вай мехка шерра профессионально-технически дешара заведеней сеть йолла, производственни дешар хьехача говзанчий, преподавателий, воспитателий кадраш хьалхлеж хилар. ХIара шера халкъа боахама тел цхьан миллионал сов гIа къона болхлой. ХIаьта дарех дукха бараш производстве хьалха латтараш новаторами хила дIа а ет.

Мугаш цхьана профессионально-технически дешара заведенешна квалифицированни болхлой кийчбара боарам социалистически производство тIа-тIа дукхагIа дIаладарал тIехьабуе. Дикка доккхий кхоачамбоацараш да дешархошта профессиональни дешар хьехачен идейно-политически кхетам лучеш. Дукхача министерствашкеи ведомствашкеи е боагIача тайпара йоахо да учебни дешара-материальни база чIоагIъдара.

КПСС Центральни Комитетон СССР Министрий Советон СССР Министрий Совета профессионально-технически дешара йола Пачхьалкхен комитет, союзни республикай компартей ЦК-ашта, парте крайкомашт обкомашт, союзни автономни республикай Министрий Советашта, къахьегамхой депутатий краевой областной советий исполкомаш декхар дайна вай профессионально-технически дешара заведеней балха тIара кхоачамбоацараш дIадаха, болхлой дикагIа кийчбара дешархошта юкъе беча кхетамца балха боарам лакхбарах де доагIар да.

Сецаш тIа белгалдоаккх, коммунизма материально-технически база хьеча. Iилманан технически паргIатдаьчарам халкъа боахама шерра юкъехудьеча паллашка болхлой культурно-технически боарамгара тIа-тIа дукхагIа гIулакхаш дIалехам хилар а юкъера образовани боккхалгIа чоалханегIарча профессех бола [illegible] болхлой кийчбора дилантa паргдоана хьал а хинна дIоттам латташ хилар а.

Хана Йоахалла деша даргдоаш хьарIад профессионально-технически дешара заведенех 3—4 шера дешаргдоаш ха а йолла юкъера обши образовани оашал болча чоалханегIарча профессех бола, бархI шера общеобразовательни школаш йистедьхача кагирхошта юкъера образовани йолаш бола квалифицированни болхлой кийчбу профессионально-технически училищаш елга.

Профессионально-технически дешара заведенех юкъера образовани йолаш бола квалифицированни болхлой кийчбу профессионально-технически училищаш елга чакхдоаккхаргда союзни республикай Министрий Советаца СССР Министрий Совета профессионально-технически образоване йолча Пачхьалкхен комитета хига а [illegible] дола хьалаш вIаштIехьдахарга хьежа.

Юкъера образовани йолаш бола квалифицированни болхлой кийчбу профессионально-технически училищаш йистехача бакха профессе разряд оттацдеш юкъера образовани йикарех хьакъехьа аттестат терга.

Цунца цхьана сецаш тIа уйла тIайоахийт профессионально-технически училищашка кагирхой дIачуийбелга дикагIа вIаштIехьдаккхара, дукхагIча дакъе бархI шерара общеобразовательни школаш йистехьарий чотах лерча комплектовани елга Iалашдара, юкъера общеобразовательни школаш йистейоахаш болча нахаI квалифицированни болхлой кийчбара технически училищаш а хIаьта иштта производстве балха боахка болхлой кийчбарий цар говзал лакхъяра сайрейнара (сменни) профессионально-технически дешара заведенеш а дIахо дегIакхуалара.

Профессионально-технически образоване органашта тIадиллад теоретически производственни дешара боарам лакхбелга, профессиональни кийчо яра общий политически образованена бувзам лоаттабар Iалашделга, дешархошна профессиональни говзал чIоагIа Iемаяр вIаштIехьдоаккхара. Учебникаш, дешарех технически пособеш дукхагIа арахецийта отталалга профессионально-технически образоване системе дешара заведеней дешархоштеи преподавателаштеи бизна кхоачам бала уж хилийтар духьа.

Министерстваштеи ведомстваштей, предприятей, гIишлоний, колхозий, совхозий кулгалхошта тIадиллад профессионально-технически образоване системе дешара заведенешкарча дешархоша производственни практика яра хилайза каргдоаца хьалаш хулийтара, керда техникен производства технологий, хIаьта иштта къахьегама тоалашгIа бола методаш шерра дIайоалийтар Iалашделга.

Квалифицированни болхлой кийчбара гIулакх дикагIа делийтара лоаттабу тIахьежам чIоагIбар духьа СССР Министрий Совета профессионально-технически образованена йолча Пачхьалкхен комитета тIадулл моллагIча ведомствана чуйоагIаш ер а болхлой кийчбеш йолча ерригача дешара заведенешта пачхьалкхен инспектировани елга. Цунна духьаденна комитета вIашагIбахи профессионально-технически дешара заведеней Пачхьалкхен инспекция.

Сецаш тIа чIоагIа уйла тIайоахийт дешархошта коммунистически кхетам дулга тоалара, цхьайоле тайпа Коммунистически парте гIулакха йутIаьсен куре бола уйла кагирхошта дег чу йоасалра, профессионально-технически дешара заведеней дешархошта морально дика гIулакхаш Iомадеш, къахьегамхой общественни дисциплина [illegible] деладергболаш, болхлой класса революционни къахьегамон традицеш эса делаш ебен кийча хургболаш кхетам болара.

ТIадиллад профессионально-технически дешара заведенешка общественни дисциплинаш хьесар тоадела, уж Iомадар коммунизма хьалъяра практикаца айхха дувзелга; дикагIа доза пропагандистски низаш дейша багIача кагирхошна беча политически балха дукхагIа юкъеоалга: профессионально-технически дешара заведенешка культурно-массови, физкультурно-спортивни болх дIахо тоабара де дезар делга; профессионально-технически дешара заведенешкарча дешархошта кхетам балара гIулакха предприятей организацей доаркIам лакхбелга; производствера специалисташ, къахьегама ветеранаш, хьалха латтараш кагирхошца беча балха дукхагIа юкъеоалга.

Дахна даргдоаш дIахьхIад квалифицированни болхлой кийчбеш предприятей, гIишлоний, совхозий, организацей болхлошта гIулакхерча нахан нийсса профессиональни дворецех культура цIенаех, клубех, библиотекех, стадионех, спортивни залех, туристски базех пайда эца профессионально-технически дешара заведенешкарча дешархошта тоаб лулга.

Профессионально-технически дешара заведеней штаташта юкъейоалаю культурно-кхетаме болх болча директора заместитела хьадкость.

Центральни моттигерчей газетий журналий редакцеш, йоагI-йоагIача министерствай ведомствай тIадиллад мехкера профессионально-технически образованена [illegible] къамаьлаш ее йола пропаганда тоелга, профессионально-технически дешара заведенешкарча дешархой дешар, къахьегам, быта, хеташь художественни произведенеш, кинофильмаш дукхагIа арахецилга, спектаклаш, радио- телевизионни передачаш дукхагIа хулийталга.

ВЛКСМ ЦК-ана, союзни республикай ВЛКСМ ЦК-ашта, комсомола крайкомашта обкомашта тIадиллад профессионально-технически дешара заведенешкарча комсомольски организацей болх тоабелга, дешархошта хьехачен кхетам лучеш цар лоархIам лакхбелга, дешархошта юкъе беш бола кхетама балх чIоагIбара мероприятеш кийчъен чакхъяхен.

Партийни советски организацешта, СССР Министрий Совета профессионально-технически образоване гIулакхашта йолча Пачхьалкхен комитета тIадиллад профессионально-технически образоване системе дешара заведенешта инженерно-педагогически болхлой хьехархой хьалкхабар бу болх тоабелга, профессионально-технически училищаш а хьехача хила лаам болча нахаI дешархошта юкъера образовани йолаш преподаватела специалисташ дикагIа хьежа а даьккха дешара заведенешка производстве дешар хьехача болха вIаштIехьтохилга. Производственни дешар хьехаш болча мастерашна хьалха латтача предприятешка, гIишлонашка, кхыча организацешка стажировка чакхъяха мукъа бенна.

СССР лакхерчен юкъерча специальни образоване Министерствана а СССР Министрий Совета профессионально-технически образоване гIулакхашта йолча Пачхьалкхен комитета а тIадиллад профессионально-технически образоване системе дешара заведенешта инженерно-педагогически болхлой кийчбара дешарах йола предложенеш кийчъелга, хьачуйтулгеш.

Технически прогрессаца дувзаденна болхлой профессиональни составе хуле тувшанаш Iомадарех халкъа боахама доакъошта шарга хьежжа квалифицированни къахьегама болхлой кийчбара, перспективаш белгалъяреи дакъе дика Iилманан балхий тематикаи йоагI-йоагIача Iилма-техника институташкей кузашкей шерра сецаш а СССР Министерствашта ведомствашта, СССР педагогически Iилмай Академи.

Союзни республикай Министрий Советашта, СССР министерстваштей ведомстваштей, хIаьта иштта СССР Министрий Совета профессионально-технически образоване гIулакхашта йолча Пачхьалкхен комитетан тIадиллад халкъа боахама доакъон дегIадоаладарца хьежжа, профессионально-технически дешара заведеней сеть шерьяра мехла экономически районашка пайдахагIа хургйолча тайпара уж дIаийсъяр а Iалашделга. Йоккхий предприятеш хьалъе проекташ уттаеча хана эттара хьалхарча еггIанна эксплуатаце дIа а дургйолаш профессионально-технически дешара заведенеш хьалъе оттаделга; дешархошта общежитеш хьалъяра мероприятеш кийчъелге, чакхйоалилгеш.

Оттадаьд, керда хьалъеш йола профессионально-технически дешара заведенеш здане дешара шу дIадолалуча хана эксплуатаце дIателга.

Иштта чакхдаьа лаьрхIад профессионально-технически дешара заведенеш хIанзарча оборудованеца, приборашца, механизмашца Iалашъяра гIулакхаш. Предприятешта, гIишлонашта, совхозашта, организацешта мукъа беннаб профессионально-технически дешара заведенешта мах боацаш помещенеш телга, дешара гIулакхашта санна, иштта производственни дешар дехча хана предприятешен организацешен заказаш кхоачашдара а вешача боараме оборудовани, приборашa, инструменташ, материалаш хьежаелга.

Профессионально-технически образоване системе дешара заведенеш йистехьа болаш бола къона болхлой дIачуэцара шай хаинахьа кийчо е, шоашна кхьачача профессега квалификацеги хьежжа болх бара парма хилангда, заргдоца хьалаш хилийта, къона болхлой культурно-технически дегIахьба а могта новкъостал ле дезаш а советски боахамен органаш.

Союзни республикий, профессионально-технически образовани дегIахкуталара башхалонаш наьсе согIорахьара теркалъяр а хIаьта иштта халкъа боахама доакъошта квалифицированни болхлой кийчбелга вIаштIехьдаккхара дешаш Iомадар а духьа СССР Министрий Совета профессионально-технически образоване гIулакхашта йолча Пачхьалкхен комитете совет вIашагIйолла. Комитета председатель, Комитета председатела заместителаш, профессионально-технически образоване гIулакхашта йолча союзни республикай Министрий Советий Пачхьалкхен комитетий председателаш, СССР министерствай ведомствай викалаш юкъе а болаш.

КПСС Центральни Комитетон СССР Министрий Советон хьахайкадьд, халкъа боахама дерригача доакъошта квалифицированни болхлой кийчбелгей болхлой класса къонача тIехьенна коммунистически кхетам лулгеи хоадар даьла дар мел доаца гIулакхаш партийни, советски, профсоюзни, комсомольски органаша дергдолаш шоай дег тийша хилар.

Н. К. КРУПСКАЯ

В. И. ЛЕНИНАХ ДАГАДОАГIАРАШ

ИЛЬИЧ МОСКВЕ ХЬАВАРИ ЦО МОСКВЕ ХЬАЛХАРЧА БЕТТАШКА БАЬ БОЛХИ

Дlаболорш. Хьалхарчуьра хьаин № № 145, 146, 150, 154, 157 (1968 ш.), 4, 6, 9, 11, 13, 15, 18, 20, 23, 27, 29, 30, 34, 37, 38, 41, 45, 47 (1969 ш.) йолча «Сердало» газета тlа.

...11 марта Советски правительство Москве хьаера, РСФСР центре, мачеrта айххагlа буьзам лоаттабе безача дуккхача губернешта юхехьа хургйолаш.

Москве хьавоагlача дийнахьа Ильича язйир «Вай деной керттера деккхар» яха статья. 12 марта «Известия» яхача газета тlа араьйккхар из, програмни характер йолаш яр из, бакъда из миста пу хандра Ильича уйхаш хьахойташ а яр.

«Хьо миска а я,
хьо йlаьхий а я,
Хьо низ болаш а я, хьо низ
боацаш а я,

Нана — Русь!» яхача «Хьанна дика да Русе вахе» яхача Iовна тlарча некрасовски цитатана дlайолалдера из.

Лоацпача форнах дувца Ильича пу статья тlа Сийлахь-боккхача пролетарски революце беррига лоархlамех, цул тlехьагlа Брестски машара дерригз аьль хьоахадора.

Дlахо не ладу ша болек йlаьхийн Русь бахьен лоаттабе безача къоасамах:

«Русь ишгта хургъя, нагахьа санна еррига гlайгlа а масел тайпа фраза а хlайоаккхе, нагахьа санна, цергаш нlашка а тоlаль, дерригa шийн низаш нlанагlтоха, нагахьа санна хlара сен пха вена дlаеттайой, хlара мускул ала дlаоттайой, нагахьа санна вай дахьнача дуней халкъашта юкъерча революце новкъа пара тlаххара дола йиш хургйоешаш хилар кхетайой. Эшаларах ца воха, кхерна тlехьа кхера гулбеш социалистически общества чlоагlа дарг а йоллаш, дисциплиней самодисциплиней хьадра тlехьа, массанахьа а массайолча моттиге а организованность, дерригача халкъа низаша цхьоагlа цхьана къахьегара, производствен продукташ дlа-юха ницъечен еррнгюкъара учети тlахьежами хилара тlехьа кулгаш нlашка ца дохлаш болх бар — ишта ба тlема низи социалистически низи хьабарга беда никъ» (В. И. Ленин Соч., бизза гуллам, т. 36, оагl. 78—82. — Ред.).

Хlана, из статья язъяь 18 шу дахиначул тlехьагlа, социализм хьалтьара новкъа вай гаьнна дlахьалхашка дахинача, вай мехка социализме керттера хеталенаш ахьача хана, вай «хилеца вахаре тlа боахача» хана, хуна боцьо а йолаш вай социалистически Дахе йlаьхийн низ болаши хиларах дуниа йиш йолча хана, исторе чухь шlакха а ца хиннача тайпара хьинар долаши инициатива йолаши миллионаш болча нахь Ленинц «Вай деной керттера деккхар» яхача шийн статья тlа оттадьр кхоачашлеча хана, — из статья ши-шерlа кхетавеш, атта я. Бакъда аттайоха еза из, ху, цу хана вай парте хинна низ бола уйлаш цу статьяй дерригa уделлин доалл доазара.

Ильич хьинарах вина, къоасам лоаттабе кийча вар.

Москве юкъьанна тхо (Ильич, Мария Ильинична, со) «Национале» (Советий эггара хьалхарча цlагlа), шоллагlча этаже, дахха хоашаш, ванна а йолаш ши цlа делар (В. И. Ленин. Соч., бизза гуллам, т. 36, оагl. 80.—Ред.).

Цlахо фуьйнаш тlа ладийцар «Щенош паргlата дар, бакъда тхонея Ильичьан сен чlоагlа дийцашь хийттар уж цlенош, боки барзе кlеанга паргlато йолаш дар уж. «Национале» лыкха хатайбех бlаьсти дагайоахаш уйлаш ноаьшн. Лоа дешийш дар Москве малх хьежар, улицашка нах дехар, техкагlа а хlоагlагlа а болх бе бозам бар. — Ред.). Бlаьсти яр, московски малх бар хьежаш. «Националь» юхе йолалоеа Охотни ряд—улицашка латта басар цхьан хана студенташ тедаш хиннача шийн охотнорядски лабочникашца ма даггара хоза яр къьнна Москва. Ильич волча ухар дукха нах. Каст-каста боагlар бехархой.

Циачахь правительствана Антантас, из хинна тlема складаш лоадо йоалаьй ахаш бахьан а доахаш 18 марта англичанаша Мурманске lойоссайр 400—500 матрос вола десант. Цу десанта лелавер дика кхетадем дар.

Дагадоагlа сона Яков Михайловиче Свердловен Владимир Дмитриевич Бонч-Бруевичем Кремле тхоай хургйолча квартирага хьажа тхоаш дига. «Судебни установленей» здане дакъа хоашаш дерхlаш дар тхо. Иттам шерашка уххааш ихача махьа когаша дагlаш дика хиначча тlех дахьа къахарча дагlаш тlа гlолла хьалха судебни палата прокурора квартира хиннача кхоалагlча этажа тlа лахьар тхо. Бухинц кхо цlаи дала дерхlа тхона, цуниа чувоалаш къахьстта ниl а йолаш. Дlахо дала цlеном Совнаркома. Управление поношенена къоастадеш дар. Эггара деккхагlа дала цlа заседаней зала къоастадеш дар. Ильич волча боагlа нах дахка, безам хинна паради наlарах арвоалача эггара гергагlа хиша Владимира Ильича кабинет цунах дlакхеташ яр. Чlоагlа паргlата гlулахх дар ма. Бакъда еррига здани lалалиете бlеха яр, пишкаш йехаль яр, тхоьнех лазар чуухар. Стерожаш бахка хиннача тха хургйолча квартире къьстта бlеха яр. Ремонт е еаш яр из.

Хана тхо дала хоашаш Кремле, «кавалерские корпус» яхача цlенах ши цlа делар тхона.

Ильича везар Кремле гlолла леллига, цигара шерра бlаргагора город. Эггара дукхагlа везар цуна Йокхача дворецн духьаларча тротуара тlа гlолла леллига, уххааш бlарг лакха нетттиг яр, цул тlехьагlа цуна везар кlеззиг нах хулача а буц йолча а нена йисте гlолла леллига.

Тхо дахача «кавалерские корпус» яхача цlагlа, нетала тlа улар ихьа къьнара надани Кремль суртиш тlа а долаш. Кремла истори а долаш, из хьалхе истори, цун хlара тlалаш истории лоархlаи будар цу тlа. Цу альбомага хьежаш лоа детар Ильича. Цу хахара, Кремль 1918 шерара Кремль, кlеззига тара яр хlаназарчее. Пун мел хиша хlама къьнара дар. «Судебни установленей» зданена юхе латтар возей басар хьовха Чудов монастырь, решеташ йоахка хlамиге корааш е долаш; шуа йисте латтар Александр II-чоа дегlа памятник; лехехьа цека юхо дагlар къьнна киназ. «судебни установленей» зданена духьала, кремлевски здане, болх беш бар болхлой. Берда зданеш. скверщ Кремле ящар. Кремль лораеш бар цlеэскархой.

Къьнна эскар дехь, хlадахьина дар. Хьале дезаш-дар керда низ бола, революциони, энтузиазма уйла чуйола, котьяла лобаи бола эскар.

Юкъьанца Цlе эскар чlоагlа тара дар моллагlа долча эскара. Энтузиазмах доагаш дар из, бакъда тlерча формана къьнарчоа тара дар из: цlеэскархой цхьа [illegible] боагlаш [illegible] хиннача барскьанна бар, чlоагlа распорядок а отдать правидаш а дар. Советий Iадала [illegible] белар цlеэскархоех, [illegible] бельшевикашта низ бола, чlоагlа [illegible].

[illegible] хьагlа немецки посол граф Мирбах [illegible] шера, [illegible] Кремле [illegible] — Халкъа Комиссарий Совета Председатель Ленин волча «хилар» из. Владимир Ильича кабинете юхе оагlар часовой, цхьа хlама а дешаш. Мирбах Ильича кабинете дlачувоаш, кхьаеттел цунна бlарa а ца хьежаш, дlахо дешаш нар из. Мирбах цецальина бlарахьежар цуна. Цул тlехьагlа, кабинетера араваьлча дlаводаш, Мирбах хайна ваьгlача часовойна юхе юха а сена, цунгара книжка хьайщар, переводчикагара дийхар цо книжка цlи шийга хьаадар. Книжка цlи яр: Бебель. «Кхалсаги социализм» яхаш. Мирбаха йист ца хулаш часовойга юхаелар из.

Цlеэскархой тlагlертта loвилуш бар. Цар кхеталора котболазаро лоаи пешта ашаш хилар.

Коридора чу гlолла чехка шийн квартирера газетех, кахьачех, книжкех йиза йолча кабинета чу воаш, Ильича массала а къьстта нооршал хеттар часовойшка. Пар уйлаш, Советий Iадал бахьан долаш уж бен кийча хилар доалар цуна.

VII-ча партийни съезде (1918 шера 6—9 марта) къоастадир эггара халагlча, эггара аць долча тайпара бах а вешашца машар бакьа баргбоаш хиларах дола...

Советий IV Еррпгроссийски съезда ратификаци йир машара договора 724 голос тlехьел 276 голос духьалбо а йолаш; 118 сага дакъа лацанзар. Советий IV съезде большевикаш хиша lапар. Машара договора кулгаш яздара духьаl бар меньшевикаш, анархисташ - коммунисташ, аьттехьарен эсераш. Цар вакалаш духьал бар 23 февале хиннача ВЦИК заседане машара немецки условеш. 724 голос тlехьен 276 голос духьалел а йолаш низанта юкъе ишта юкъаеттиг еггар дар Ленина лиш чlоагlа шензантта котъядар.

Немцашца долча договора лоп къоастадаь хиларах, Ленина лоралар салале ха хьаттан мехка чухь Советий Iадала болх шера бооржабара цунах пайда оца беаши. «Советий Iадала apгlамара деккхараш» (В. И. Ленин, соч., бизза гуллам, т. 36, оагl. 165—208 — Ред.) яха брошюра язьхийр из. «Кавалерские корпус» яхача моттиге каст-каста тхо доагlар Яков Михайлович Свердлов. Владимир Ильича шийн болх язбеш йlарахьежаш, цо боахар стенографист делаве хьайна. Дукха за юккхар Ильича раьза ца хулаш, юххера а Яков Михайловича тешанур из цитта нийса хургхидарах, дукагlа вола стенографист вайтар (уххааш вувиар ва стенографист Я. Клебников — Ред.). Бакъда гlулакх дlадахандар, аьх ма хета, ше тергал ма ве яхаш стенографиста меала дуьцарах гlулакх хулаш дацар. Хlаьта Ильича мишта бора болх: ихьаниш оагlув а хийний, цхьа а дикагlа мишта аргдар аьле уйла йоре, къьвола саг ше бахх беча тlаллилар новкъа хулар цунна. Дуккъал 1923 шера хала цамогаш волча хана, шийна язе ца могача хана пара ше дlа а яхаш язлийтадир цо, цунна чlоагlа хала дар ма деш. Ше [illegible]

ча, секретарите дукхача [illegible] цунна цхьана болх бен [illegible] ин. Фотиев[illegible], Гласс[illegible] [illegible] лазайер це ше дlар, [illegible] раьза [illegible] хьежар цlагlа.

1918 шера [illegible] «Советий Iадала apгlамара деккхараш» яхача [illegible] чlоагlа [illegible] Ильича 28 [illegible] «Известия» яхача газета тlа араьлккхар из, большевикашта дуккхача шерашка хьалхе лоборашна дока кхиинна а хинна дlаэттар из. Хетаргахьа цу брошюра тlа санна цхьайнахьа ишта атта ихтаергйолаш, къьнгта гуча гуш Ленина хьахьекхаш вай мехка социализм хьалтьара керттера халонаш. Октябрь тlаккхевчаш вай ноч ахархой нагийча боахашой йlаьк бар. Миллионаш бола ахархой нагийча бахьан понэхарган йолаш бар. Хlаране шийн уйла, шийн боахаш, шийн дахьаттар чlеогила уйла йоре, кхьчар гунашка дар цуи. «Хlаране шийн уйла а еза, хlаьта кхыбарий уйла дала ергьа? — ишта яр ахархочун уйла. Иттам лоархlам болаш долдар Ильича цу шийн доалахьа кlамига бозлам хилара психологи, бакъда хlана, учредительни собрани дlахайдачул тlехьагlа lадалах дола дош чакхдалаллацаш къьастадьчул тlехьагlа, Брестски машаро кlезиг - дукха а салаlа торе еннача хана, ше кадорра хьалхашка эттар нах кердача тайпара кхетабара, цар керда психологи, коллективни психологи хилийтара нахькъах дола дош.

Коммунизмни [illegible] тlера йlаьхойсача сийлахь-боккхача пролетарски революце [illegible] хьоайр нелобуржуазни [illegible]. Декьаш латтар [illegible] та, арлам [illegible] руаьльаца [illegible]. Мишта [illegible] буржуазни [illegible], мишта [illegible] бергъ кердача [illegible], мишта хьадергзо [illegible] стически вахар, мишта [illegible] лоалхаргзо дола деггa? Цу [illegible] ма вертига [illegible] Ильич 1918 шера март—апрель [illegible] из.

Мишта [illegible] деррригча халкъа учети тlахьежам [illegible] ии, мишта [illegible] оеерде, мишта loвабергбе [illegible] боц бе, уж общественни [illegible] юкъе мишта оерrба, къахьегама дисциплина [illegible] тайпара мишта [illegible] кхаргьа—цунах Ильича «Советий Iадала apгlамара деккхараш» яхача брошюра тlа социалистически [illegible] дазора ю.

Владимир Ильич дукха [illegible] мала ше дезаш хулар боккхаша, хlара гlа массана бокки хилара цунна болх бе ма хар, бокх бе [illegible] ца сецаlа, цхьа шийн хан, мукхулла кlезига де даа хlама сайна къахьегаш лоархlама [illegible] загlа къахьегаш хиларах бlаьшрешка хьахина уйлеш. Революце тlера Iеккхабар данна сакхбеш, салуташ, сердаш, бакх тlаьна стешо боллашка болх байташ хинна десятникаш, надзирателаш. Гlашекхавар боллашо, хахенакхие са ца дуоа, кlаьдьела динаlа йиш йолаш, Iеха, гlаьне сен йиш йолаш. Юкъьаьнца заводской организацена гоноро атта бахьа мукъабоалийтар фабрикера - тайпарча собраниешка баха. Ишта хlама аьгадоагlа айча. Се волча Наркомпроссе ера цхьа болхло справкаш хьай, [illegible] аьла. Ах хьеттар цуга ашагlча сененгlа бола беш а хьо, аьна. Сона детар на бийсанарча сменагlа а, аьна, цуьхьа дийнахьа Наркомпроссе а а [illegible] хиннай. «Тахьо цlакхий а [illegible]

[illegible] тха болх бен. Сенна [illegible] собрани яр, массане а дукха [illegible] цlагlа ца дела хlаний. Тахан болх беш ва [illegible] а даь [illegible] 1918 [illegible]

[illegible] слуататорах, [illegible] а дуаш болх бола болх байташ хиннарах [illegible], тlаьна фабрика общественни доалахье хинна хlоттар, из общественни доалахье лораe, чlоагlье еаш хилар, къахьегама оасарле лакхье еаш хилара — из [illegible]. Ленина цудуьхьа тlагlертар цу оагlонна: бакъдолчунда духьала [illegible] хилийта дезар, беррига къахьегам, беррига [illegible] гlулакх [illegible] дезар.

«Советий Iадала apгlамара деккхараш» яхача брошюра тlа [illegible] йийцар Ильича практически, гlулакхцаарча балха беррига лоархlам ца байна, дунех [illegible], постепенновна [illegible], «революционни тlемах» хьега, кх. де лерхlам хинна дьардехьара эсераш — дагlийча буржуазе шикалаш.

Ильич оагlув бехкаш хинна, хьалхаи делнара цун [illegible] ма хинна шоас пролетариат яр, шо [illegible] чlоагlа шийна тlиэль бахх бе безаш хиннадла: «[illegible]» (В. И. Ленин. Соч. бизза гуллам, т. 36, оагl. 208 — Ред.).

Цу дешнашца чаккхьадир «Советий Iадале apгlамара деккхараш» яха статья.

28 апреле из статья «Известия» яхача газета тlа араьллар, хlаьта 29 апреле Ильича ВЦИК заседане къамаьл дар.

Советий Iадала apгlамарча декхарех лаца Ильича доклад московски болхлой актива хоаргйолаш, Политически музее дlа из дешнах. Чlоагlа тlеораш тоташ тlеойбар Ильич, Iадамаша чlоагlа лаьрхlар цунга, гуш дар из цуна [illegible]. Цlхета а ца тешача бехктош йолаш дар цига Ильича. Хlаьта а дог тоаш ца душ делхаргзар цул къамаьл. Ильича цу тlа дуьцар вай революце бакхьалонех, из цуьнаш бакъбалах, нагийча буржуазе мотна дахло социализм хьалтьара халдеш, вай буржуази яцийтар, цун нелал ноалу, малхбузен американски буржуазера, уростан кьоасаромашера пролетарски [illegible], кхеставаляхьнахьа lовдашеран тlахьехар, чlоагlа хургбора хьардехара эсераш, нагийча буржуазе самаl арахь, цу [illegible] нараlала вай «хьардехара коммунистий», цхьаьх вай сеналарера, чахкарера, кхоана хурйола деттагlий бе, хьха дале а, пролетариат бакъа лоархlамах, нагийча буржуазе самаза. йолча нахаш, социалистически революце лоархlамах, вай пролетариат кердача тайпара хlама [illegible] рах дуьйцар: «йоалх шера хайла тlеххьа боалдаргбац цунна беррига къахьегамхой».

([illegible].)

НОВЫЙ ТАРГ (ПНР). Хьинача набахтен № 7 йола камера. Австрийски Iедалаша [illegible] 1914 шера [illegible] августе [illegible] уххааш чувелла воаллавьа В. И. Ленин. ЦАФ—ТАСС сурт.

КАДРАШТА—ЛЕНИНА ХЬЕХАМ

В. И. Ленин вань 100 шу дизаре доаде кийчу[illegible] хана чlоагlа бакъча идейни тlехьале Iомае безам болаш ба Октябрьски района къахьегамхой. Цудуьхьа В. И. Ленина произведенеех лаьца теоретически конференцеш чакхъяхара боккха кийчон болх бахь районе.

Дика чакхъьлай укх денош а 2-ча городской больнице (партийни организаце секретарь лор Бела Исааковна Ковнацкая) хинна «Коммунизмерча» левизнь «бера лазар» яхача В. И. Ленина балхан дунен коммунистически болана цхьаагlо бахьан долаш лоаттабеча къоасамерча цун лоархlамах хоталь яь теоретически конференци.

Конференце балхаца дакъа лаьцар 100 совгlча лоре, медицински сестраша, лаборанткаша. Гулбеннарий безам чlоагlа тlадолаш яр докладийн рефератийн тешаш. Цига ладийгlар шин доклада: «В. И. Ленин Сийлахь-Боккхача Октябрьски Социалистически Революце дуней халкъашта юкъерча лоархlамах», — из йир лоро В. А. Скворцовас. «Коммунистически партие стратегии тактикан лоархlамегlара принципаш В. И. Ленина кийчъаьри дуьнен коммунистически болана документашка уж дlахо дегlахтудара» яхаш яр керттерча лора дарбан гlулакхашта волча заместитела-А. И. Щербова эц цунга доклад.

Докладчикаша дика лаьхар стратегии тактикаи лоархlама хьакъехара, истори кхолларам хиларах тарра нуггlаерча адамех йола В. И. Ленина положени.

Конференце дакъа лаьцараша чlоагlа уйла тlаьхайтиш а хьалгдолаш а йийцар «Аьттехьарча» «аьрдехьарчен» оппортунисташца лелхарна Н. К. [illegible] тевкх бина парторганизаце секретара К. И. Ковнацкаяй реферат. Ше къамаьл деш К. И. Ковнацкаяс хьахьекхар, «Коммунизмерча левизна» бера лазар» яха В. И. Ленина белх» вежарашка йола партеш идейнаи организационни чlоагlъара, демократенеи социализмаи тlехьара миллионаш революциони къовсамхой царна гонахьа кхоттабара гlулакха боккхача лоархlаме хинна хилар.

Иштта уйла тlаьзаш къамаьл дар «В. И. Ленин пролетарски диктатурах, цун чулоацамахи исторически лоархlамахи» яхача теммах «Знание» общества лектора лоро Владимир Михайловича Машковича даьр.

«Коммунизмерча» левизна «бера» лазар» яхача В. И. Ленина балха дерригдунен - исторически лоархlамех лаьца дийцар lилман дешашта йолча семинарски группа пропагандиста лора Куштов Сосе Ахьмада.

2-ча городской больнице хинна конференци лаклача идейно-теоретически бойрана чакхъяьлар, цо хьахьекхар дуниаш долча дешанца принципиальни никъ лаьца хилар. Конференце цlаькха а хьахьекхар, В. И. Ленина балхаш Iоыадарца бола советски лорий безам мел боккха хиннаб.

Чlоагlа дика хетар дош хlана сийлахь-доккхача Ленина — В. И. Ленин вальча дийнахьа дена 100 шу дизара еш йола кийча деррагача халкъа, юкъара, еррига парте юкъара гlулакх а хинна дlаоттар.

Г. КРУГЛОВА,
КПСС Октябрьски райкома политически дешара кабинета заведующи.

КОМИ АССР. «Интауголь» яхача комбината шахташка шерагlа ярмаш латт В. И. Ленин ваьна дийнахьа дена 100 шу дизара сийна лелаш социалистически язь. Хьалха латт № 11 — 12 йолча шахта юткъагlча кlор боахача участка коллектив. Уххааш Крайнов Евгени комплексни бригада «2К—52» яхача готта моттиг чулоацача комбайнаца хlара денне бийсанех юкъера лаьрхlача 1450 тонн кlор боахах. Печорски бассейне цу тайпарча агрегатаца бахьанна эггара дикагlа бола толам бе из. Дlадахача шера йиъгlагlча кварталe нелавьча еррига союзни яхьа итогех Е. Крайнова бригадана кlора промышленноста Министерствай угольщикий профсоюзи ЦК-ни карара ира тема Цlе байракх еннаб.

СУРТА ТlА: № 11—12 йолча интински шахта добытчикаш очистной забоя горнорабочий Е. Денисенкон Е. Крайнов.

С. Губеlо сурт.
ТАСС фотохроника.

БАЛХО САГ ЛЕХ

Москве кхеь дийнахьа хилар йоккхагlа йолча советски республика — Российски Федераце къахьегама ресурсех пайда эцара йолча вачахьалехийн органий совещани.

Совещане дакъа лоацаш хиннараша — практикашеи lилмахошеи — анализ йир республика къахьегама ресурсай баланса общественни производствашв юкъеоа йиш йолча пахьа резервашта.

Низ — обществера хlинна хьеш бола керттера низ. Вай заводашка lилманеи техникаши гуча дулача lилмьмате доккхача хlамнпа производствера сага лоархlам лоя на барал соагlа, ххы тlа а шерьо творчески, оасаре, пайдане къахьегаре йола цун торомаш.

Советски строи белгалагlа йолча башхалонех вай сенах латт эьлча, из латт, къахьегама резерви эскар цунна довзаш ца хиларах. Кастта шоаткъе шу дуз хьебе болх боацаш бола нах СССР-е боаца. Мехка конституце чlайнать ца lеш, тешание йолаш а хулийт къахьегара йола хlара гражданиние бокъо. Цхьабакъда, къахьегама ресурсах пайда дикагlа эцаре уж дlа-юха ницъярен — вачхьалехиннен хlара саган гlойле хургйолча тайпара боле — проблемаш СССР-е цу ххнта нlалла а дац из.

Лакхе вай йийцача совещане белгалдаьккхар, Российски Федераце къахьегалургдолаш болча бакъча нахах 92 процентал соагlа бараш промышленни юрта боахамен производствана, бахаре нала гlулакх деча сферана юкъеза хилар. Уж геттара дукха болхлой ба. Цун маlан да, дуккхача городашка, крайшка, областашка моттигера къахьегама ресурсаш кхоачиенна хилар.

Промышленни, транспортни, юртбоахама гlишлони масштабаша, гlулакхаш деча сфера нах хlабех. Балха баха моттигаш хилара тайп-тайпарча» предприятешта, трестиша йийттача объявленеех йизза а городашка латта информационни стендаш. Хlана болх бе миллион сарга моттиги вакансии а РСФСР-е. Мичара бахьарг-ба царна болхлой? Резерваш йий? Из долла хlама дийцар къахьегама ресурсех пайда эзара йолча органий совещане.

Къахьегама резерваш мехка йолаш я. Кхуаш йоагlача тlехьено — бархl шерен атт шера школаш йистехьача нагийча нохчен мехкарашех 1968 шера республикий къахьегамхой эскара юкъе накъийтар 920 эзарнех соагlа саг. Шеко яц, кхьерчен лаккерчен школа хlахо а хlара шера плана боарамагlа заводий, фабрикий, учреждений, lилме - тоххама институтий коллективашта, гlулакхашl дара сферана юкъе керда низаш уххийтар хиларах.

Укх тlехьарча шерашка дахча социалистически тохкамаша хьахокх, хlанз а общественни производствана юкъе озаза тоъал духха нах бахараш юкъерен, кагийн городаш хилар. Цигтара хьадоагlа керда промышлении предприятеш географически дlахийсьяра, алахаш уттара дакъе lенчаштта хувцамаш даша дарe ца хилар. Уж хувцамаш хlанале а укх пятилетке деш да. Масала, мехка йоккхагlа йола автомобильни завод хьалаьеш латт башха йокха йзаьача «Волжски» городе Тольятте (Куйбышевски область), Приборостроени йокхха индустриальни центр а хинна дlаотташ латт Ливны яха рсий къьнара городьир (Орловски область). Цу тайпара нагараш духка а дозаде йиш я.

Советски мехка общественность, пресса, масала, «Экономически газета», «Литературни газета» кепайоазон къыча органий оагlонаш тlа а юкъ пенсионераш производствена, къахьетта а гlулакх дара сферана [illegible] ро. Кора да, СССР-е пенсе тlа волу [illegible] шу, хlаьта кхалнаха — 55 шу. Цу тlа а, [illegible], кlора, металлургически, химически промышленности санна [illegible] моттигашка [illegible] из. Дукха пенсионерий [illegible] дика къахьегалургдолаш [illegible] материальни [illegible] Ала дезаш да, цу гlулакха [illegible] пранташ [illegible] хилар.

Къахьегама ресурсех пайда эзара йолча соаши советски республикай пачхьалкхени органаш [illegible] белгалара» дакъа лоац, къахьегама ресурсий дlа-юха нийсъяра пайдане войкъостал а деш. [illegible] гама ресурсех пайда эзара органашта чухьа юха а къьстта, шоашка дlадодар юхаметтаттадеш бола къахьегаме дlахийсба[illegible] [illegible] информацеш [illegible] йlаьнагlйолла. Экспериментта хьаеше уж йlашагlьехар РСФСР бархl городе. Шин пайдена хилар хьалхьадар [illegible], цудуьхьа дlала бlазарцен соагlа саг вахача Российски Федераце еррига городашка [illegible].

Республикански совещане белгалдаьккхар, [illegible] хилар.

[illegible] СССР-е [illegible] хилар. [illegible] творчески къахьегама, Конституце [illegible] тешание еннача бокъонах пайда эзара гражданашта новкъостал дарах.

Яков УШЕРЕНКО,
Къахьегамий [illegible] Агентства комментатор.

«СЕРДАЛО»
2-гlа оагl., 24 апрель, [illegible] шу.

НАЬХА ТЕШАЛ ТIЕХЬАДОЛАШ

Кургуский Михаил Андреевич дукха гонзал вола шофер ва. Iалл — 652 яхача автобуса тlа болх беш ва.

«Сунжанефть» мехкдаьтта управлени автотранспортни колонна [illegible] дикагlвола водитель лоархlаш ва Михаил Андреевич. Накъаш дог цlена, эшшача новкъостна [illegible] хьалхена, кийча ва [illegible]. Новкъа [illegible] хинна воаллача [illegible] тlехьаьнна дlа а ца водаш [illegible] шийн де йиш йола новкъостал ду цо дилла а. Цудуьхьа еррига коллектив сий ду Михаил Андреевича, боккхача безамца йоаккх цун цlи.

Тхьо шу хьалха Газ—[illegible] полуторка шофер волаш къахьега волавелар из. Кургуский. [illegible] боацаш из болх безабеппача нlамигача сого хьинаре къьхьет, шийн керарча техникана дика дlал ду. Хlара машина механизм шe хьаь нlашагlьедлача санна дика йовз цунна. Шийна тlадилла гlулакх [illegible] кхбачаьйни чакхдоаккхаш, дlа мел кхьачача [illegible] бордиа оалийташ хьавоагlа из.

Хlанз пассажираш дlа - юха кхуьвача автобуса тlа болх бу Кургуский Михаил Андреевича. Чура, тlера цlена хулцун автобус. Наьха овмалаш дика йовзаш, царна фу эш дика ховш ва из. Кургуский, цудуьхьа раьза ба цунца по дlа-юха кхувла пассажираш. Карабулак поселке бахача нахах по миччахьа вига а дlаюха ца вутаи нагахь саг ваи. Цун бе руль йоаллача хана сатийна кул пассажираш. Шоаш автобуса тlера Iобоалаш «Iодика хийла хьа, ираз долаш никъ хилба», оал цар шоай шоферага.

Иштта наьха тешал тlехьа долаш хьавоагlа коммунист ва, Кургуский. Дукхача шерашка хьанала къахьегача цунна администраце дукха Сийлен грамоташ, маьхера совгlаташ тийннад. Хlаьта вахаре а балха а керттера шийн деккхар — наха дикагlа гlулакх дар лоархlаш хьавоагlа Кургуский Михаил Андреевич.

Л. [illegible]

КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

ВЬЕТНАМА ДЕМОКРАТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ТАХАН

Юртара мехкарий доккхийча тускарашка декха зизаш а ийна Ханой базар тIе болх.
В. Соболева сурт. ТАСС фотохроника.

ІИЛМАХОША — МЕХКДАЬТТАХОШТА

Мехкдаьтта дукха доллаш да вай даьтта. Цхьабакъда атта дац даьттагIара рузкъа хьадакха. Цул совгIа вай промышленноста боккха доархIам болаш а я из продукт. Цудухьа цун цIенхаштта хьурмат де деза, грамотно хьадакха а даьттагIара цас санна кхом беш дIаахийта а деза мехкдаьтта.

Мехкдаьтта даккхара оптимальни режимаш оттае скважинай дебит йистара тайп - тайпарча методех пайда ийбу. Иххьанна примитивни яр уж, цар дер къьал... га хоаш дацар.

ХIанз из процесс шерагара шерага толлу. Цу балха юкъе доккха дакъа лоац ВНИИКанефтегаза Грозненски филиала Iилмахоша.

Дебиташ йистара объемни методашца анализ еш мехкдаьтта даккхара комплексни автоматизаци яра отдела лабораторе эггара эффективнегIа йола метод дозал оза ра метод я аьнна вывод йир.

Ялх шу хьалха институте хьайир эггара хьалхара дозал оза дебитомер. Из толлашгIа хилар гуш да. Цунна Iатакхан чохар а температура хувзалар, хий, газ, кхыйола компоненташ хилар. Цул тIехьагIа цаI шоллагIчоа тIехьа йолаш хьа а я, производствана юкъейоалайир ДВИ-2, 3, 4 дебитомераш. Цхьабакъда эггара дикагIа тоаль техника хилар 64 атмосферага кхоачаш даздени йоза ЗУГ-2 яхар. ЗУГ-2 из дукха хилар хьахьекхал. «Малгобекнефть», «Гарагорскнефть» яхача мехкдаьтта управленешка лелаеш а я. Цу тайпара йола масеъех дебитомер я «Ставропольнефть» НПУ а. Уж хьалха хиннаред шеба йоацдаш толашагIа я. ЧоагIа кIезигагIа йов мехкдаьттаца йаагIа газ, лахьенгай мехкдаьтта дIадахийтарга йолаш затроташ.

Анатолий Николаевич Грек начальник волча лабораторе кхы цхьакха а ДВИ-5 яха дебитомер хьаьвй. КIезига низ дIабаханзар из хьеш. Бакъда цунна хьийта кха довзар.

Нохч - ГIалгIайчен дукха мехкдаьтта доалача моттигашкара мехкдаьтта даккхаро даьрхIа хьаль устройство я. Производствени толкам укх бетта бербда цунна. Из толкам бербда цIи дыла хиннача 58 скважине. Цудухьа хIанз къаьстта йоакхе еш ба цу гIулакха инженераш Евгений Александрович Судакови Анатолий Федорович Никитини.

ДВИ-5 яха дебитомер тахан арча деш цаI мара доаца-керда хIама дац. Цхьан хаина мехкдаьтта даккхара комплексни автоматизаци отдела лабораторе кхы цхьакха бекхха болх а бора.

Йолаш йола дистара устройствош тахан мел дика яле а, кхоане йолаш яцар. Кхьметтел тахан а цар дика кхоачамдац мехкдаьттахой хьаштам. ХIанз мел ерш тайп - тайпара я. Цу гIулакхо йиш хилийтан дебит йистара процесса автоматизаци е, скважина беча балха оптимальни режим оттае.

Даьхени доазод дехьарчен опыта харда тIа мехкдаьттан механизацен Еррисоюзни Iилма-толкане института Грозненски филиале мехха аттара хилча хьавй «Спутник-В» яха блочни групповой дистара установка.

Мехкдаьтта йийтта скважинана чура ... кхоачал, кIеза мехкдаров газ ... - вогIа дистара хьавй из установка.

«Спутник-В» яхача установка оборудование комплекто чулоац дистаре группови установкай еррига технологически цикл автоматика хIирпаш яргIоала устройствош дийна а йолаш, автоматика аппаратура блок. Цо йиш хулийт заводской хьалашка еррига оборудованена монтаж е а из дIаеттае а, из бахьан доашт доацу мехкдаьтта промыселашкара гIишлонъяра - монтажни балхаш. «Спутник-В» яха установкаш производствана юкъейоалайча кхоачамхургIа технологически блоках скважинай выкидной линеш дIа а теха, автоматика аппаратура тIа электроэнерги йоалайича кхоачам ба.

«Спутник-В» яхача установкаш чуотташ я эргаькха тоаль. 25 атмосфер давлене системе йолча дийнахь - буе 400 тоннага кхоачаш скважинашка мехкдаьтта диста йиш хулийта дебит дозал дистара устройство. Установка тIа парафин сепаргдоацаш резинова разделителашца выкидной линеш цIенъеш йола прогрессивни способ юкъейоалаяьй. Из хIанз магистральни мехкдаьтта проводашка уттIаш я.

Укх шера «Спутник-В» яхача установка экспериментальни образец тайпаргьа мехкдаьтта промыселашка. МИК дIахьеккхачу тIехьагIа, техническа документаци йаагIаш йоар корректировка аьча тIехьагIа установка заводашка дIалургьа промышленни юкъейоалаяра.

«Спутник-В» яха установка графикал хьалагIа хьайир. Плана пах укх шера хьалхарча квартале чаккхдала дезаш яр технически документаци. Йоакъа В. И. Ленин вов бIаь шу дизора сейна даьпача ... ерригаа хаьаш доарьъай. БIаьш дика эскизаш чертежаш метала, ... хиина дIаеттал. Инженерии уйланон цар довш хилара цу хIамаша къоасталера да мехкдаьтта ... доахIаме дешаш.

«Спутник-В» яха блочни групповой дистара установка хийчъенай. Цул еррига тIахьожама дистара устройствош доакха доалача металлическе ... цIагIа я. ВНИИКанефтегаза Грозненски филиала опытни заводаа кез да уж. Цига-вагт - вагта боагIа из хьяраш: конструкторий группа кулгалхо Виктор Николаевич Евдокимов, конструкторашш Николай Федорович Петров, Владимир Степанович Буниский, кхыбараш. Дукхача цаьха технически уйланеш профессиональни гоналон хьадаь хIама да из. Дукха да ахы а де дезаш. Бакъда цу карагIдаьнача хьалзарча хIамано мехкдаьттахошта дика гIулакх дар дов из зьрашта.

А. ЧЕБУШЕВ,
инженер.

КЕРТТЕРДАР—ПРОДУКЦЕ ДИКАЛ ЛАКХЪЯР

Грозненски автотракторорементни завода коллективо дIадахача шера 1150 автомобиля, 423 ЗИЛ яхача агрегата ремонт йир, хIаьта 230 эзар сома маьха машинашта эша запасной өатхалаш кийчйир. Продукцена реализаци яра план 101,1 процент кхоачашйир. Яь ремонт во я яхаш ухаш хиннв рекламацеш 19 процент кIеангьелар.

Соахиа цхьоалагIча шоле дена планированеш экономически стимулированеш кердача системах болх беш я тха завода коллектив. По дукхагIа дIадах хкагара. Из кхета а деш керда резерваш толкха а толкхаш, царех бизза пайда ийбу производстве. Кердача хьалашка болх баьча бетташа къаьгга хьахьекхад шийх доккха беркат даьиналга. ДIадаха шу чакхдаьннечул тIехьагIа завода коллективо лаьха толамаш лакха хиларах болхлошта делар кхоIттагIлола алапи. хIаьта укх шера цхьоалагIча ииваре дена материальни фенда четах балха хьаи кха шаи ккуол-болхлой автобусашца мах боапаш.

Лаккача къахьегама толамашца дIазоладаьа завода болхлошта питилетка дизлагIа шу а. Продукцена реализаци яра хьалхарча квартала план 105,6 процент кхоачашъй. хIаьта товарни продукци арахецара план 110,4 процент кхоачашъяй. Цаьнах лаьрхIачул совгIа арахийна товарни продукци иттош эзараш сома маьха я. Иштта дика болх барах хIара бетта премена лаьрхIа ахча тIел болхлошта. Заводе болх беча маьха бытовой хьалаш тоадара хьалде доладаьд 48 квартир йола цIенош. Кю шу чакхдоалаш хьалдаь дарга уж.

Кердача хьалашка болх беъ хана кертгерча хьекхамех цаI яз арахенача продукце дикал лакха хилар, цунга хьежжа мара дIайодоц кийча продукци. Из дика кхетаду завода болхлоша, цу даькье дукха балхаш ду цар. Цудухьа укх тIеххьарча хана дикка тоаенъай автомашинашта еш йола ремонт. Машинашта еча ремонта дикал лакхъяра хIара шера заказчиний предложенеш ларде а дупнаш белгалйоах кхоачашъе еш организационно - технически мероприятеш. Уж иишта кхоачашъ хьежаш цхьалаш тIахьожам лоаттабу. Цул совгIа заказчикаш дакъа а лоацаш заводе шера цхьа е шозза технически конференцеш хул, цига лувш кхоачашъеча ремонта дикал лакхъяра дешаш. Укх тIеххьарча шин шера завода коллективо чакхъяьккхай 24 йоккха организационно - технически мероприяти. Болх бе йоалалийтай 41,8 эзар сома маьха йола керда уникальни станочни оборудовани. Укх тIеххьарча хана дикка тоадаьд технически служба тIахьожам лоаттабара гIулакх а. Цахалаш заводе болх беш ва РСФСР автошосальеци Министерства шин инженер-инспектор. Уж хьаж кхоачашъеча ремонтага.

Уж мероприятеш чакхъяхарах укх тIеххьарча шерашка къаьстта дикагIа хуя машинашта еш йола ремонт. Из хьахьокх укх масалас. Тха заводе ремонт а яь арахьина машин 5055 эзар километр никъ болиша еха моттиг кагахьа ниIслац. ХIаьта заводера ремонт яь араьнна машинаш юккъера лаьрхIача 80—85 эзар километр никъ баьцца йоха ца йоках болх беш хуя.

Арахецача продукце дикал лакха хиларах кхоачамбаь Iан тха коллектив. По чIоагIа къовсам лоаттабу къахьегама соцарле лакхъяра. Из бахьан долаш хьалхарче квартале къахьегама воцарле лакхъяра план 8,4 процент тIеххкоачашьяй. Из да хIара болхлоча. инженерно-техническа болхлоче шийна тIалатта бехктокхам кхета а беш, хьинар кхо ца деш къахьегар.

Завода кулгалхоша, партийни, профсоюзни организацеша чIоагIа йоакхо ю заводе беча творчески балха а. Цар еррига шоай тоферан вирцагIеьльлай творчески болх дегIабоалабара. цехашта, участкашта юкъе шераIа социалистически ях йовржаяра, коммунистически къахьегама ойлен цIи аккхара тIехьа къовсам лоаттабора. Заводерча хIара цеха, участка коллективо бутт чакх ма баьлиингехьа итогаш ю тIамйна социалистически декхараш иштта кхоачашдаь хьожаш. Укх шера цу социалистически яхье хьалха латт В. Н. Тоса керте латта авторемонтни цеха коллектив. Иштта дика къахьегаш я В. Т. Энгалова кулгалгу автозапчастий цеха коллектив а. Тха заводе болх беларех хIара еъхалгIвар коммунистически къахьегама ударник ва. Къаьстта дика кхъа а хьегаш завода коллективе еш денш лоархIаши ба слесараш-сборщикаш В. Н. Мурзенко, М. П. Зубков, В. Кутузов, кхыбараш.

Производство дегIайоалаярш дизза дакъа лоац завода рационализаторашка а. Питилетка дIадахача шерашка цар кийча а яь производствана юкъейихьай 151 рационализаторски предложени. Цар пачхьалкхенна баь пайда эзараш сомаш да.

Къахьегам Iилман зорда тIа вIашгIехьбаккхара а дукха бахаш ду тха заводе. НОТ-а пламаш утта а еш, уж кхоачамьяра вIаштIехьллай заводе общезаводской комиссеш НОТ-а советаш. ХIаьта цехашка вIашаслъедай творчески бригадаш, отта а яь, кийчъдай вIашагIехь НОТ-а планаш. Цу юкъе бола укх шера кхоачамъе езаш йола дукха мероприятеш. Уж чакхъяьлача пачхьалкхенна 10 эзар сом пайда хургба. Укх шера хьалхарча квартале чакхъяьхача мероприятена пачхьалкхена баь пайда 2,5 эзар совгIа сом да. Цул совгIа завода реконструкци е дерзI. Цул тIехьагIа завода арахеца продукци шоаза дукхагIа хургьа.

В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна сийленна пакъадахара доккхий социалистически декхараш тIа а ийца, тха завода коллективо лаьрхIаш цхе шера план хаьаш дукхага а хьалха кхоачадела. 150 тонн Iаьржа метал кходе, производствана юкъе дукха керда техника ехьа, стандартни йоаца оборудовани хьае. Цу декхарех шоай ларх IабергхИларах дог тийша ба завода болхлой.

Х. ИИЕВ,
Грозненски автотракторорементни завода керттера инженер.

НАХА ДИКАГIА ГIУЛАКХ ДАРА

Укх тIеххьарча шина сорза долгаш мел ду бытовой гIулакх. Массанза шу даьйна мусторош хьасар бола беш хIаьнига мастерскаш, цехаш, ательеш мара ..., вай республика. Дукхаша ... кхьантам кхоачаш... цайна. Партео правительстваш ... маьха хьалташ дикагIа кхоачашдара быта служба дегIайоалаяре йоакха торо йир. ХIанз ... рIаман отресль я дикна дIаяттейь, хIама ца эзашш деррига балхашта махкашца ...

Хьажа вIашагIтаийна быта служба Министерствона чуйоагIаш хиннеча цхьайолча предприятешта къаьст-къаьста курпгIоаш специализаци яьй. Масала, парикмахерскаш, тIабурашка гIарса, ... фабрика, ... гарбыткомбинат, иштта дукха ... шоай хозрасчет ... хьовстаяй. Цу гIулакхо маьха хьалташ дикагIа кхоачашде торо хилийтар, ... дукхагIа пайда ду, ... къахьегама оасарле лакхъяр.

КIезига пайда куш хиъча дукхагIйола мастерскаш, цехаш дIа а кхулаеш церие моттал быта объединенеш, управленеш вIашагIхоекай. Цар бюджет йоакхагIа я, цудухьа хьаькагIа къаьсткъаьста заказаш мара кхоачашде торо ца хиннача хIанз комплексни балхаш чакхдоал.

Питилетка кхаь шере Ачхой-Мартане, МаьлгIабикъ, Наурске, Надтеречне, Сарноводске, Назране, иштта кхычахье хьал а я болх беш я быткомбинаташ павильонаш. Мода Цlа хьалдаьа Грозне, металлоизделешлен быта чоалхенеча техникан ремонт яра мастерскаш хьейийнай Грознен Орджоникидзевски хача станице.

Иштта вай республика массайолча городашка бахача маьха гаьна дIахьа безарбоаца-наз чубахача цIеной лохарча этажашка цар хьешташ кхоачашдара дукха мастерскаш цехаш, ательеш хьейийлай. Цар рентабельно бола бергбоаш моллагIча быткомбинатe чуйоагIа уж. Дукхача цехашта, мастерскашта, ательешта ремонт яьй, бахаш дикагIа дулургдолаш шераьнай уж.

Уж доахIаме балхаш чекхдаьр бахьан долаш питилетка кхаь шере пяни кхоачашъе республика бахача нахь дикагIа гIулакх де вIаштIехьдаьлар быта служба чуйоагIача дукхача предприятей, комбинатий, управленей, кхычар.

Пятилетка кхаь шера еррига а 98 ательеш мастерскаш хьалъяй вай республика. ХIанз 631-нея совгIа я уж. ДIа-кхоа ухаш нана гIулакх дар а дикка тоаденнад. Укх тIеххьарча кхаь шера 676 эзар сома маьха гIулакх даьд юртанна, районашта бахача нана.

Быта служба балха юкъаккхьеча предложеншв аттача боал болх, лактьо кхьегама оасарле. ХIаьта цунга кхьина пайда а совбуеш. ХIанз 260-нега кхоачице тайп-тайпара гIулакх ду нахь. Цхьадоле балхаш шегIа заказаш в деш чекхдоах, телефонашца заказаш гоа, в. кх. Быта служба предприятешка пакке дикал йола оборудовании оттаеш латт, тIеххьагIа тоалуш йоагIа производства технологи.

Питилетка чакхъяла езаьа Шаьли, Урус-Мартана, Ножай-Юрта, Ведана, Советское, Йоккхача - АтагIа, городашка Гудермесе, Аргуне, Назране быта служба керда предприятеш хьаьвргья. Цул совгIа Грозне а кхычахьа а барзкъаш шечдакъ химчисткаш хьоеларгья, металлоизделешта, чоалхенеча техника ремонт ю мастерскеш, хьалмахе парикмахерски салонаш, кога гIирса а мебельни а предприятеш хьеалергья.

Уж вай лакхе йийце предприятеш хьальеш дукха дача дIагIоргда, цхьабакъда уж хьалъ ... план кхоачашъе а наха кхы а дикагIа гIулакх де а торо хургья.

В. И. Ленина юбилей езаьеш доккхий социалистически декхараш тIийца хьинар айденна къахьег быта служба болхлоша. Балха тIа лакха къахьегама толамаш а доазаш дIадоладаьд питилетка дизлагIа шу а. ДукхагIйолча предприятеща укх шера квартальни план тIеххкоачашьяьй. Масала, С. Т. Тайсумова кулгалдеча гIишлон ремонтни управлене коллективо квартальни план ??,6 процент тIеххкоачашьяьй. Иштта квартальни план тIеххкоачашьяьй М. И. Исаев керте латтача Шалински райбыткомбинато, кхы дукхачар.

А. САЛАМОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР-а наха быта гIулакхаш дара министерства бытовой гIулакхаш дар вIаштIехьдоккхара отдела начальник.

«ТАМБИ» ЯХАЧА IАМ ЧУРА ДАРБАНЕ КОЛДАШ

Ставропольски краем Черсий-Балкарой АССР-ем доазош вIашагIкхеттача моттиге ба Тамбукански яха шийи тайпара Iам. Цига бахача наха хьалха «Тамбиэ» олаш хиннах цунах. Цу чу чкъьорий хилап. цу тIа Iохац маькъа деаш кIаьдденна оалхадар. Дийнахь а буc а аькабессара тукa дон тIабидача берзх стелаш лотт кагий тайша таатIеш. «Iоажала Iам» чурча кице дуз са мел доалла хIама. Цхьабакьда, наггахьа мара цa нийслуча тайпара дарба доалаш а цу бух тIара Iаьржа йикъа кола.

Дикалца шIи хеза я Тамбукански кола. БIаьш эзараш маха невкъестал дахьд цо лазарех цIенбала. Колдаца дарбаш ду моттигаш хьальяй Нальчике, Пятигорске, Ессентуке, хIаьта Железноводске хьальеш цхьакха цаI а латт. Эзараш километраш гаьна дIа а кхухьаш колдаца дарба ду Сочe, Таганроге, Азове, Мурманске.

Укх тIеххьарча шерашка «геологически минеральни хиний» Еррисоюзни конторo а курортологея физиотерапеи Пятигорски институто а тохкамаш балхаш даьд Iам тIа. Цар результаташ коньестал цир доархIаме Iилмад выводаш е. Кавказа доадашкара цз башаш Iеухача хих хьахиина ба Iам. Дарбан кол цу чу Iа йолаеппа геологически балха духа ха а яп. Хи чу тIайоалаш хинна йокъаенна баьнаш бух тIа юкеаш хиннай тIоа бужаш санна. Из тIоа оахкаш, пхъабоахаш хинна ракилгаша. Хий хьаIаш бух ухача хIамашца. цунах доахкача минеральни тухашца дIа а увиш айначa сапоалкача хIамлехи баьцоогIаехя кола хулаш хиннай.

Цул тIехьагIа цу чу гIоала лела хьинай микробаш — кoал хьераш. Царех цхьаьараша белокаш ахьа а охьаш, царех сероводороди аммиак хиннай. Воккхар углеводаш хьалхьеьй, тIаккха цунах метани водороди хьахулаш хиннах. Колдаца хул спорош йолеш спораш йоацеш бактереш, вар тессийта, мистал Iеттале, лучисти грибкаш. Цар дIаккхоачашу микробашта — кола хьевраш ма деш дисар. Iайнача газех цхьаьолла лакха химически элементех дIауз. Сероводороди аьшка Iетторп вIашагIъяйначу тIехьагIа Iаьржа бос а болаш сернисти аьшка гIоа юж буха. Бахьан из долаш шийтайпара бос болаш, шаьра, тIаьтан, мазa болаш хуа кола.

Тамбукански Iана башхалонех цаI сенах латт аьнча, из латт, цу чура хий аьхха йоачаех хьаIаьчиларах а, хIаьта цун лурал — гоналкьарча лоаман верадах хоалда тух аша а даьаш цаьттаниарча, бух дуьлача хица Iам чу тIаьчуухаш хиларах а. Климатически хьалаш цхьан боарамагIа хьаьп цига, сом чIоагIа Iы тIеттача хина йокъал утташ йоттгаш а нийсау. Цу хана Iам вIамигау, хIаьта цу чурча хица хулаш йола минерализаци маьха санна чIоагIлу. Колдаца буха йийна цхьайола хIамаш хи тIа хьалгIа а аькхе, йов. Цудухьа Iам чу искусственни хий дарга а цу чу Iовш йола колда запасаш эша ца хийтарга а хьежаш ба Iилмахой.

Иштта, Къилбаседа Кавказе, Тамбукански Iама йисте СССР-е эггара хьалха дIайоланнай колдаца дарба дара керда метод. Аппликационни аьнна цIи а йолаш литератураш юкъедай из. Антибактериальни веществаши органически инсталаши бахьан долаш стерильность йолаш ю кола. Из чоона тIа йиллача, нодах IоцIенъю цо из, дукха хьоасий сихагIа вIашагIхоттавлийт, сихагIа срзаю чов. Колдах шерпа пайда эц човвашта, Iайнача, аьчача моттигашта, чурча органашти маьженаштеи хиннача хронически айпашта, кхыча лазарашта дарба дар.

Даьча доархIамаца хьахьекхаш, хIанза цу Iама буха 1,8 миллион гаргга кубометр дарбан кола уллаш хилар. Алкха уж запасаш а тоъаргья 150 шера. Вешта, «кол-и кхы тIа а хьалоаш ца даттийй. Доаче, кхы а дукхагIча хана тоъаргья-кх из.

Вячеслав АНИМОНОВ.
(АПН).

ЧОАЛХАНЕ А БЕХКТОКХАМЕ А ОБЪЕКТ

Назранерча автотранспортни предприятена гаьна йоаниаш айеннача моттиге кастта урагIа гIоргья 90 метр лакха йола телевизионни вышка (радиорелейни станци оал цох). Фу пайда лургба цо наьсархошта?

ХIанз укхазарча телевизорий экранаш тIа гетгара во гу Москвера, Грознера ю передачаш. Из хьалъяь яьлча из хургиац, къаьсткъаьста Москва а Грозный а лоца йиш хургья.

ХIанз чIоагIа хале да телефона гаьнарча городашца къамаьл де, хIанз хьахазаш. дукха хьожаш вагIа веза. Из кхоачамбоацар а цу хана дIадарга. ШевагIа. дикагIа лургья Наьсарера радио.

Мала согалургья из юаца экранаш? Пленах из хIиа леза Ленин ваь бIаь шу дузача дийнахь. ХIаьта а тхо, гIишлошъераш дукха хьалхагIа согаллийта гIерт уж.

Станци хьалъеага тхона тIадиладаь. ЧIоагIа чоалхане а бехктокхаме а болх ба из. Заказчик я Москва. Оаха болх дIаболабаьб а алалехьа шозза хиннаб тхо доача цигара заказчикаш — СССР-а бузами Министерствера нах. Раьза ба уж тха балха. гIалат корадаьдац. Шозза - кхозза хиннаб тхо долча Карабулаке, кхычахьа тха яр санна станцеш еш боакха гIишлошъераш. Керда гIулакх да из. гIишлошъерашка дагахьа мара кхачаш уж санна объекташ. Цхьан миллиметра гIалат ваьлча а деррига даьр дезаргдолаш болх ба из, цудухьа ух тхо дIагхьа. йоваа гIерт дикагIйола опыт.

Тхо яхье даьннад карабулакашца. ХIанзарчоа хьалхе тхога а.

Деррига а цу станцега дIадахийта деза ахча 208 эзар сом да. Укх шера февраль бетта мара дIадоладенна доацашехьа а оаха дика «чIегилга» яьккхай цох, 59 эзар сома маьха балхаш кхоачашдаь даьннад тхо.

Гектар совгIа лаьтта дIалаац станце. Из доазув чулоацаш кирпишкий бIоагIий а долаш 370 метр йIаьха карт яьй, уй тохен кIир тохен мара ца ецаш даь даьннад шин квартира йола цIа, хьалъяьннай электростанци. 390 метр йIаьха водопровод а йиаза хий хьачухилаад. 15 май Грознерча монтажникашка хьежаргна тхо. цу хана царна бе болх кийча хургба. Цар дерхIача хана кIезиг - дукха хьалха дувл тхо.

Дукхача хана дена гIишлошъеча балхаш деш хьабоагIа укхаза къахьегача 24 сагах дукхагIбараш. ший норма 130—140 процент кхоачаш ца еш цхьаккха чу ма гIоила — из я цар девиз. Шерра къежача яхье хьалха латт свартия Мальсагов Iалаудин, каменщикаш Местоева ПаьтIамат, Местоева Эсет. Эстоева ПаьтIамат, иштта кхы дукха бараш.

Ленина юбилейна хетаь хьалъеш объект я оаха ер. Цудухьа къаьстта уйла тIаахийта къахьегот доагIа. Тхоашта хьалхашка оттадаь декхар дика а хинна хьалха а кхоачашде кийча да тхо.

А. МАЛЬСАГОВ.
Назрана водопроводни станцина хьальечар № 342 йолча ПМК прораб.

ТЮМЕНЬ. БIаь совгIа парашютист-пилоисрт кийчаьа укх тIеххьарча шерашко мехка дикагIчарех цхьане — СССР ДОСААФ Тюменски авиаспортивни клубо. ХIанз клубе лелаш ба этташ кагий нахи мехкарийи — болхлой, гIулакхера нах, студенташ, школьникаш. Кастта хургйолча Урало-Сибирски зонахьяшка хьнаре декъа лаца кийчлуш ба спортсменаш.

Сурта тIа: спортсменка Ярославцева Тамарев авиаспортклуба начальник Александр Павлович Пинегиний пламера тIа а хайша гIоаттале хьалхагIа. Опытни летчик а дика воспитатель а волча Александр Павловича йоаце болх бу 30 шу гаргга хя я, дукха шераш хьалхагIа дехь кулгалду ю СССР ДОСААФ Тюменски авиаспортклуба. Соахка мехкача авиаспортклубаша леладьча социалистически яхьа итогех 3-гIа моттиг а яьккха. СССР ДОСААФ ЦК-ан авиаболхлой профсоюза ЦК-ан Сийлен грамота елар цу клубa.

И. Саможивкова сурт. ТАСС фотохроника.

№ 8 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

Кепа теха арадаьннад КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандан агитацен отдела № 8 йола «Агитатора блокнот».

«В. И. Ленин ваь 100 шу дизарга» яхача рубрика кIал кепа техай «Культура хьакъехьара ленински хьехам котбалар» яха философски Iилмай кандидата Р. Руденко статья.

ЦхьоалагIча мая хетаь я «Адамлен бIаьстан цIей» яха историческ Iилмай кандидата Н. Александрова статья. Кепайоаза Ленива радио Ленаех хетаьяй обкома кепайоазов сектора заведующе А. Боровика «Парте гIоначашь» яха статья.

«Кхай станаш — агитане центраш» яхача темах материалий подборка енай блокнота тIа.

«Капитала мехкашка» яхача рубрика кIал я капиталистически мехкашка бахача къахьегамхой халача вахарахи вар забастовочни боламахи лаьна цифраши факташ.

БАХАРХОЙ ХЬАШТАШ КХОАЧАШДУ

Шелковской района «Шелковский» яхача жа леладеча совхоза клубе пайщикий викалий собрани хилар. Цоцлд йир совхоза къахьеганхой кооператива председатела ноп. Лундукова.

Дукха къамьлаш дир пайщикаш. Цар дийцар кооператива дикача гIулакхех. цхьабакъда, цунпа цхьана белгалдир кооперативa организапе балха тIа хIанз а нийсау кхоачамбоацараш, цаунна кIезига терках тIабахийтарах. Укх Iай кооператораша № 1 йолча ферма бахача наха товараш кIезига лоаттадир. Укхаза кIезига доаттаьй йIайха хIамаш. Керда йолаш маьха хьахкахьар, товараш ухка на дар кийхар. ХIаьта, иштта, белгалдир чкъарей мархаш мах-икъе тикашка боацаш моттигаш нийслуш хилар. Цхьайолча хана шейнм малелеш хилаш. Совхозе шийъ мара йоаччa автолавкай балха ваьза боацаш къамаьлаш дир пайщикаша. Фермашка дIалахара график эц автолавкай, акхаза шиь кхьола йоалхам нийсау. Иштта, пайщикашта дикагIа гIулакх дара нийслу кхоачамбоацараш дIадохаш кхоачашъе еза мероприятеш белгалдир собрание.

С. ВОРОНИН.

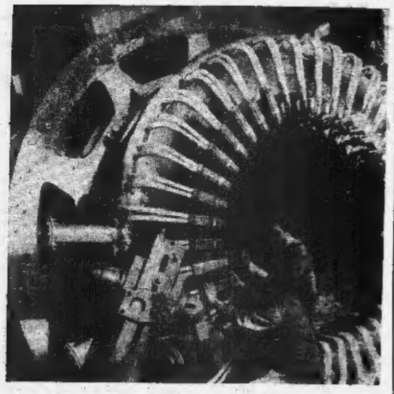

«Электросила» яхача ленинградски заводе чекхдоалаш латт Іаламате боккха,— цхьа миллион киловатт низ бола турбогенератор кийчъяра балхаш. Цу тайпара машина яц дуьненан тІа цхьаннан а мотте. Алхха болата конструкци дозал, гІалистар йоццаш, сатухь тоьн гаргга да, телеэнтово болх беча хана минута кхо эзар го боаккхаш сида кхест из.

Электрически станцешта лахрхIа яц «миллионщик». Цо болх бергбола моттиг миллион киловаттага а кхи дукхагIа а низ болча турбогенераторашта тоххам бергболча заводской стенаш тIа я.

Йоккхача турбогенераторо эзамол шертЙола эггара хьалхара машина хургьа низа цул кIезиг-дукха дIамагIа йола — 800 эзар киловатт низ бола— из ше морг. Сихха хьаш латта из машина Донбассерча Славянски ГРЭС-а лахрхIа я.

СУРТА ТIА: цхьа миллион киловатт низ болчаш йолча турбогенераторан статор чу изоляционни хоробкаш оттаеш латт.

И. Баранова сурт.
ТАСС фотохроника.

НОТ — ФЕРМЕ

Грозненски шурий совхозе цхьан отделене делаш хьакхарч, 12000 хьакха я цига. ХIара шера дукха лахрхIа пачхьалкхенга 8—9 эзар хьакха йохк цар, дийна йолаш эзача цхьан хьакхий юкъера дозал 80—95 килограмм а долаш. Совхоза дукха ерригача баланса юкъе 51 процент дIадоаш хьакхий дукха. Из йоккха доход яце доза боахама дакъа да. 1957—1967 шерашка рентабельноста боарам 54 процент хилар, тIакхетача дукха 1 центнерага дIабоха мах 61,7 сом а болаш, дIабода къахьегам — 2,7 сагаде а долаш. ХIьата Грозненски района совхозашка юкъера даьрхIача дIабаха къахьегам 3,7 сагаде да (е 27,6 процент дукхагIа), республика юрта боахама Министерства совхозашка дIабахар — 4,45 сагаде (е 39,1 процент дукхагIа). Фермана чухь хьакхий дукх дакхара производства специализаци концентраци яро дикача оагIорахьа эргадаькхад хьакхарч лелаара дакъа экономически тьоьхамаш.

Цхьабакъда, мехка хьалха хаттача боахамашца нийсбича къаьхий дукх дакхарга дIабодача махьхем къахьегамен боарам хIанз а лакха ба. Эггара хьалха цул бахьан да хьакхарч лелага нийслу хала балхаш, къаьстта а свинаркашна хален кIезига бехкат хулаш кулгаца цу балхаш, эндаьлина хурсаш дIахо хьалххееча наха деча балдашта механизаци кIезига ях хилар.

ДIахо хьалххееча хьакхий групперча хурскашта гIулакх деш болча свинаркай балха хьалаш. Къахьегарен салаIарен режим йоазара 12 хронометрически зем бальххаб Iай а ахки а хьайбаштара гIулакх деча хана цар беча балха.

Ерригa хурскаш лагерни базашка лелаеш яр кортамукъа Iра а хезаш ший дакъа йийхьача харта. База хIара дакъа тIа цхьан свинарка лелаеш 300—350 хурск яр, хIьата ерригача базе 600—700 хурска гIулакх деш хиннараш шы свинарка яр. Свинаркашна цхьан сменагIа бердолх. Юкъера дахьрхIача 6-за зем бальххача замагIача смена йоахал укх тайпара хилар ахкан замлахь — 11 сахьати 35 минути, цу дакъе балха (найдана) ха — 7 сахьати 54 минути (68 процент). Iам замалахьа кхоабаш — 8 сахьати 53 минути, цу дакъе балха ха — 5 сахьати 45 минути е сменах 65 процент.

Дерригa балхаш кулгашца дора свинаркаша. Доакъари хийн тракторашца тIакхухьар, концентратш ялмка чу іочуйоассайора, хIьата хий цистерна чу деттар. Дийнахь кхоза кхоабар, хIьата хий 4—6 за молаора. СменагIа хьалхарита тьалхашка латтача нийшка дIачухка концентраташ а нйце 60-за йоар свинарка 5—10 метр гаьна, хIаьта из болх бош сахьат сонгIа ха йоара. Хий а нитта дIа а кхухьаш нийшка деттар, иунга а 1 сахьати 30 минути бахха ха дIайодар.

Кулгаца дукха къахьета лезаш хул свинаркай балхаш бежкартрен кхо доакхаш а нй балера дIаракхухьаш а. Масала, яд болх беш ахкн 3 сахьати 52 минути е 34 процент смена ха яйра, хIьата Iам замалахьа — 42 процент. Пул сонгIа, цхьацайолча баламхара бежкарташ хийн шIален дIараахийта хариаш дазанза я. Кхы а моиIа хул бежкарта чьайбаша дахьача «Іоеташка къаьстта а дотгIа дийлхача хана хийн шIален Iайча. Пулухьа свинаркай волзашна базал ара дIакхахьа есваш хул из ерригa кхачал. Нитта дар зем боаккхача деношка. 55 минут ха а йоаш, хоаьша хуеста 140 метр болд дIакхидоса цига.

Цу тайпара, вертторча балхашка — хьайбаш кхоабаш, царна хий молаеш, кхо арахухьаш — свинарка хIара дена кулгаца деча балхашка сменагIа дIайохийт дукха ха: ахкн 60 процента Iай 64 процента. Свинаркашна беча балха хьалаш цул зем боалаш хьалхарьча дешнети Iоналро а хIьата нитта свинарка балха да шIашагIтохаш йолча элементашта льча анализо а, цхьанцадолча балхий тайпашка дIайодача хана боарамашца нийсбича, йиш хулийт къахьегана интенсивность лоха хилара белгалде.

Из мочча беса дале а, республикански «Сельхозтехника» практически новкъостал дьчуз тIехьагIа цу балхашта механизаци е йиш йолзш яр совхоз. Геттара дика торе йолаш я тайп-тайпара доакъараш чутесса самокормушкаш оттаяра а доакъараш кормораздатчикашца дIаслара а, хIьата нитта балашта водопровод тIейоалае а автопоилкаш оттаеа, хи кIезиг еттеш кхо арадаьнкха я. Цу гIулакха бежкарта кIийле тоаe еза цхьан оагIорахьа дIалайжа хурйоаш. Цу цхьан хашца кIоагаш дала дош, аранькхa цкъала чуйоре. Вертторча балхашта механизаци яро свинаркай болх хьтача бальхха ца Iеш, къахьегама овсарле 1,5—2-за лакхьеш шин сменагIа болх лелабе йиш а хулийтаргья. ТIаккха свинаркашка торо хургья дезаза дукхагIа теко е, шоай образовани лакхье, творчески хьинар айде.

Хьакхий ферма къахьегамхоштa хилаза даргдоаца санитарно-бытовой хьалаш шIаштIехьдаькхадац хIанз а. Перерыв йолча дала салаIа, хIанз ха, дIайха чай мала, хIанза болх чакхбаьннача тIехьагIа дегIа тIа хий хьарба свинаркашка йиш хургйолаш берг къаш хуаца моттиги дуфи йоалааш дийн салоIа шIа дий ферме.

Свинарка балха квалификаци лакхьяр — къахьегамаш овсарле лакхьоргйолча хьалех паI. ХIанза а хьакхий фермерча болхлошта хап-хашнахьа волисIешар хьехаш.

Производствени тоснаш, балха хьалаш, кIахо хьалхееча группера хурскашта гIулакх деш болча свинаркай болхашца дIайодаш йола балха ха дIахьуз тIехьагIа тха йиш хилар дIайохийтача балха хана структура, къахьегарен салаIарен режим оттае, Iилман лаца тIа шIаштохьбаькхача къахьегамца нийсаенна укх тайпара мероприятеш чакхъяхара боахамга предложени ял: къахьегаран салаIаран оттаьа режим кхоачаш а ел, доарнашка шин сменагIа болх байта; доакъараш декхара балха механизаци е, хьайбашта хий моладе ПАС-24 яха автопоилкаш оттае, хи кIезиг етташ кхо арадахара механизаци е, бежкарта кIийле шIезиг-дукха цхьан оагIорахьа теIа хургйолаш тоа а я. Арлуайта цIала хьалуаца хIара базе кIоагаш даха, хIьата водопровода система тIа хи кIеж етта шлангаш тIаехка вынуской кранаш оттае.

Цу балхашта механизаци яро йиш хулийтаргья свинарка кхоаба хьакхарч Iам замалахь 250 хьакхийгара 550 хьакхийга кхоачаш, ахкан замалахьа 600 хьакхийга кхоачаш дукхагIа хилийта. Цу хана дIабода къахьегам (1 хьакхийна лоархIаш) 1,3 минутагара 0,7 минутага кхоачаш кIезигбе; балашкара хьакхарч доттаьш бежкарташ) кертамукъа хийца хьакхарч лелараш а ук а) тIехьагIа хьа а йоахаш кхычахьа кхалла йиш хургйолаш йола аракхий йоакхьан а уттаеш ожа еш, хIара оагIона чу 100—150 хьакха чухожал моттиг еш. Цо новкъостал дергa хьайбаш цхьан боарахе дидалкраш дегIахааш, хIана аьшта кхобача хана них бараша юхачухаергьяц заьлдагIа ярш; ноллагIча цхьан базана салоIа шIа хьатIаде деза свинаркаша салаIара хIалаш тодара жол эшар, баракъаш хуаца, хий хIарна моттигаш чу в йолаш, свинаркашна мудъачен дезачен деноех в профсоюзех а шоай хашнахьа найда эздга чIоагIагIа хьежа деза.

1969 шера ордальначча хургскай группе кхоабаш хургья 13380 хьакха. Алхха цу группе НОТ юкъеяхаро совхозага йиш хулийтаргья дIабоашйта къахьегаш 5366 сагаде а, кIашагIе е шера юкъера дахрхIачa 15 сахь мукъадаьлийта а цу цхьан хашна алане фондера дIадолар 14666 сома кIезигбе я. Дулче, механизаци юкъейоалаярца дукхадешна дIадахийтар цхьан шера юхаметтаоттаргда.

Нитта я НОТ-а Нохч-ГIалгIай отдело Грозненски шурий совхозе оттаяь, хьашкен фермашкен къахьегам Iилмаш лаца тIа бакхара хетаргахьа оттаяь планаш. ХIанз цу тайпара планаш боахамерча Iаьсий леладерйита а оттаеш латт.

НОТ юкъеяхар — КПСС ЦК октябрьски Пленума решенеш практически чакхьяхара хилаза даргдоаца хьал.

И. КОСИЛКИН,
Нохч-ГIалгIай юрта боахама Министерства юрта боахамерча НОТ-а отделан [redacted]

КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕ ЛАКХЪЯРА

В. И. Ленин ваь бIаь шу дизара хьетадаш къахьегама овсарле лакхъяра йола хьажар дIахьош да «Грозхимнефтестрой» тресте. № 9 йола тха СМУ а я цу юкъе. ХIанзалца шоай резервех, торонех бизза пайда эцаш дукхача гIишлошъеча организацей коллективаша, е йоагIаш йола йоакхоацар зехьа йоаш йола ха кIезигьярен къахьегама овсарле лех ца алийтарен гIулакха.

ГIишлошъеча организацеша шийн ханнахьа заказаш телацар шоашта ешача материалашта. ТIаккха саггота эшача хана йоацаш хулар уж. Из бахьан долаш шоай балха тIара а йоахаш марвхал, бетон, арматура кийтъе, е кхьдола балхаш де хьежабера цкьабола болхлой. ХIаьта уж балхаш алашешта лахрхIа йолча фонда юкъедоагIаш дац, хIана аьлча заказех царна уж Iалашъеш Грозненски железобетонни конструкцей завод я.

Цкъаза пачхьалкхен комисса мога а аь хьалхаь хьекнай аьнна дIаеннача объекташка на деш диса балхаш чакхдаха лезаш хул. Цар объемага хьежжа юха а болхлой оттабе беш гIишлошъераша дита кхоачамбоацараш дIадаха.

Цкъа-дале, из объект хьалхе заказ даьраша цу шоалагIа юха деча балхех мах а лацшоалагIадале, цу юкъа баьллома графиках кхычахьа хьаду балхаш юкъах в дуе. Доаппа ахьча, зехьа йоаш хан пачхальалкхенна дикка оеш да из. ТIаккха къахьегама овсарле лакхлургйий? Цун е йоагIачунга яйтаргья вай уйла. Цхьабакъда, цхьакха-м хов сова — къахьегама овсарле цу гIулакхаща дикка лохьелга. Дукхача моттигашка керда резерваш туча е йоахаш механизированни хьисане де доза хала балхаш кулгашца дар бахьан а да цун.

Къаьстта мога дея хIанеш, объекташ йIехьара система, хий чудиллара балхаш. Сантехникаша «цхьа бахьан», технически боньоваш телха а еш чакхдоах уж балхаш. Цулухьа кайалилзаме турбаш хийра е хьле шIагIа хий чухьад, тIаккха уйнех, пенех чудуз. Масала, Черноречье химикий профилакторен лахрхIа, хьалхьча шIагIа турбаш хийра а юклаш кхоаз хий чухьиййдад. Хий чу а дна уйнаш нейшн талхарах хьалдаь а дахьна болх бе дIадала кийчдаьча цу керхача зданена кхоаза капитальни ремонт е бийзар.

Здаешна таз, хий чудекхаш тховнехи пенехи доагIача а ца доагIача а дукха Iурганш доаз сантехникаша. Цул тIехьагIа юха ремонт е езаш хул. ТIаккха цига болхлоша шоаь зехьа йоаш ха йоацаш дукха материальни ресурсаш а йов. Уж балхаш из объект хьалъешнехь йхьанa чакхьаха мегаций. Пачегаш хинна е хьдолча бахьанех дукха болхлой балха тIара бувларо а локкъ къахьегама овсарле. Тха СМУ хестаста хулаш хIамаш да уж.

Уж лакхе дийца кхоачамбоацараш балла юкъера дIадахара тIелха ца хаддаш къоесаш лоттабе беза. Юкъера дIадахьрхIача тха СМУ хIара бетта 100—150 сагбалха тIера воал, пе 40—60 эзар сома махьа зе цу пачхальалкхенна, 30—35 процент лохьа къахьегама овсарле.

Сова хетачех СМУ болхлошца цхьана цу гIулакха йоагIаш йола йоакхо е лекхарийла ба нормативно-тоххама станцех «Чечингпромстрой» объединене къахьегама отделен коллективаш а. Хьалха ший лоIамах болх беча хана нормативно-тоххама станце коллективо цу дакъе доакха гIо доpa гIишлон организацешта. Цхьабакъда, из станци объединенех дIакхийтача деза дерригa а телхар, хIанз кIезига гIо латт царгахьара.

Къахьегама овсарле лох на алийтара, алапей фонд кIезиг на алийтара накъхаш лехаш а тха управлене коллектив.

Планах де на доагIа балхаш хIанаєхьа дIадаьхад. Нитта заказех де тIадожаадаь доаца балхаш чакхлахара гIулакх технически совете луш, прорабаша шарех лаьца отчеташ тел, махуала уж кIезигдарьа е шIалла ца хилийтара накъхаш лех.

Къахьегама овсарле лакхъярга хьожача хана керда резерваш гуча а йоахаш комплексни механизаци ергья халача балхашта, гIишлошъеча индустриализаци яр тоалерда, зехьа йоаш йола ха кIезигьергья, шIенхашта йоакхо ергья болхлой квалификаци лакхъяра, хIара болхлочунга тайп-тайпара массеях балха говзал караерзайтара. ШерагIа ярждаргья коммунистически сийлен шIа лакхара тIехьара социалистически ях.

В. ЗЮЗИНОВ,
«Грозхимнефтестрой» треста № 9 йолча СМУ алапен къахьегаммен отдела воакхагIвола [illegible].

КIОРИГАШ

Укх деношка Сунжера кIаухача автобусай чу, «Волгаш» чу, кхьйолча машинаш чу бIаьсти ара Iехача баскилгий дар сапна «цIир-цIир» деал. Уж я укхазарча инкубаторни станцера балача наха, колхозашка, совхозашка дIакхухьа котама, боабашка, москала кIорнеш. Из кхIе цIогIа вэ ийце уж йолх МалгIабике, Грозне, Урус-Мартане, Назьсаре, ХIирашкахь, кхыча дукхача гаьнарча а юхерча а моттигашка.

Укхазарча XIX партсъезда цIерагIча колхоза кхIанзехьа 68 эзар кIорнг йихьай.

Ерригa а укх хьалхарча квартале станце хьаькххаб 450 эзар кIорнг я. Шера 1 миллионе 200 эзари кIорнг яхкха еша задани тIехкхачачаье уйла болаш къахьегаш я инкубатора коллектив. КIезига йоа укхаза кIорнгаш.

— Тхона юкъе дукхагIа бола болхлой опыт йолаш, дукхача шерашка укхаза болх бал ба,— йоах заведующе вов. Черкашинас. Хьинаре къахьегаш, шоаш лакхара хьокхамаш гойташ дукха нах ба тха коллективана. Царех я фуаш хоожа Гайнопольская Валентина, Кривцова Раиса, Локтева Анна, Попова Раиса, Бахчевникова Екатерина, йIовхала режима оператор Соврина Вера, кхыбараш.

Дулха лахрхIа дукха вез тIара балхазараш пачхальалкхенна шIа а денна дIадахача шера йоассенна Сунженски районерa фермаш юха а хьальоашш йоалл инкубатор.

М. ЗАНГИЕВ.

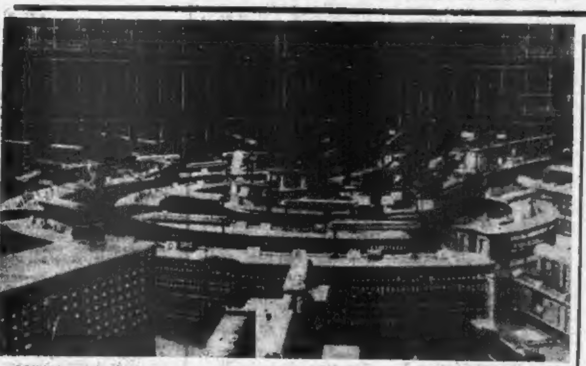

ЛОНДОН. В. И. Ленина болх бача Британски музей библиотекан доккха зал. ТАСС фотохроника.

АЬХКИ ЛАГЕРАШКА ДОАХАН КХОАБИЛГА

Iилман лаца тIа къахьегам шIаштIехьбаккхар пайдане хилар хьахьоахаш дола дика масал да республикански юртбоахама опытни станце шурий-товарни ферме чусоцадь-лагерни хьисапе доахан кхоабилга юкъедолаадар. 1966 шера ший беттага кхаччалца цу фермера доахан хIара шера бIаьстан - ахкан гуйран замалахьа даьгIенашка доажадеш нийшкара концентратий тайпарча доакъарпа кхоабаш хиннад. 1966 шера моць бетта юкъе дека доахан бIарччача шера чусоцадь-лагерни хьисапе кхаба лелаьа ферме. Шера керте йийхагIа йолча хана дерригa доахан кхаь оагIорахьа доакъара лахрхIа оттаьь нийш а йнъагIча оагIорахьа дукха цхьана долаш хий мела моттигаш а йолаш болча лагерни-карто чулаьцача майдан тIа хул. Нийшта тIа кхоалеваш аьй доахан (хIама дуача хана) дегIахи махлахди дорашра. Кхоалеваш аьй картьа арахьа гIалла доакъар декхаргдоза трактор паргIатта лелалургйолаш. Нийш йоахкача чухьарча цений дIоаххала бульдозер лелалу маргIатта кхо арадоахаш. Лагерь механизаци ях да доакъар декхара, хий молалара, кхо дихара балхаш. Йоахан детта Даугава-200 яхе шурий провод чуйоаллаш долча отарашка латт детта доаяша.

Денвеи бийсанеи икьаза лагерь чура е отар чура арадахе 1—1,5 сахьат доаккхийт доаханга. (Цу юкъа кхо Iоьара а дахкхе шIенье лагерь). Массаза а хунца ца луш болх беш ба фермера доаркаши скотникаши.

Боахане шIаштIехьа а аькха лелаеш я ферма дерригa доахан апрель бутт юкъебахача дена ноябрь бутт боалица доахан мошача доакъарца Iалашдеш йола моша конвейер. Мошача конвейере дIаюв;

1. Гурахь элакобобоан смесаш, цу дакъе гурахь кув рожь, гурахь буе мукх, гурахь дуа кIа, гурахь юнча вика Iаш кIал йодача горохах теха Iаш кIал бода кен;

2. БIаьстан юкъе ю горохах эбаь кен, гурахьа бIаьстан юкъеп йийна культураш чуйицчач тIехьагIа, доакъарийна лахрхIа хьажкIаш. БIаьстан юкъе моша доакъарийна лахрхIа юкъе хьангIай цхьалола дакъа сениш суданси бальцаш аяь яв.

3. Доахана белохан дукхагIа хилийтар дукха моша люцерна тел сониагIа. Нагахьа йолча — башха йIаьха йоадача икъагIа, лакхе йийцача культураша моша доакъар Iалашда йиш йоадача дальнача хана, мьалхаръахача мошача люцерних кхоачам бу.

ХIара культура дIае мех лаьтта дезарга къоастаду хьувкъаьта, доахан кхаба дешча хана йIехьйга, цу юкъа оапргдена мошадоакъарга хьежжа. Масала, деннеи бийсанеи фермана боашча доакъар 60 тонн я, мукхи Iам кIал яла горохи шIашагIтъяьнча моша доакъарпа доакхаш кхоабаш йоакхьа ха 7 ди да. Цу деношка эшаш дола деррига моша доакъар 420 тонн а цул сонгIа 15—20 процент страховой запас а е дерригa а 500 тонн да. Моша доакъар кланагIа лахрхIача тайпара хIара гектара тIара 250 центнер йолаш хилча, Iадожийхаш йолча горохах эбаь дIабуваш бола гурахь бун мукх дIабера кIезиргIа нош а 20 гектар эшаргья. ХIаьта ольа кIезиг-дукха сонгIа ме— 25 гектарага кхоччална. Мошача конвейра дIайийна культураш сов хуле аьла хьокх оаха е, климатийна лахрхIа дутт. Мошача доакъара дIаморгIйолча культураша планова расчеташ ю. Фермерча чоалханерча производства дIалех балла процессашна деретIа хилар, болхлой квалификаци лакхъар, хIаьта кертердар — цар къахьегамцара безам сообакхар.

Къахьегамах алаш телара прогрессивни система юкъейоалаяь. Планал сонгIа яькхача шурех цул махьах ткъе процент премена лу. Нитта ахча тел дукх тIакхетарах. Шерра механизаци ец лагерашка доахан лелалар чIоагIа пайдане да хьайбай продуктивность дакхъаран продукцера дIадедар лакхдиран. Цу гIулакхе боахама экономика детIайоалара чIоагIа новкъостал ду. Укх тIехьарча кхаь шера хIара кхоабача Iаттагара йоакхха шура 1301 килограмм тIакхийтай. Цхьан белана дийнахьа буеш тIакхета дукх шура соадьнинад. Цунца цхьана шурий центнерага дIадедар пи сом хиденнад, дукхага дIадедар — 43 сом.

Хьайбаш лагерашца доаттадеш доакъар чIоагIа пайдане да растениеводства дахьена, хIана аьча доахан тIалехкаш доажадеча хала бергаша теIада-хиина аьтто хала хулар ай. ХIанз оаха деча шаьрен нийсой хул бIаьстан юкъе хьалха моши йолх латтобоеш культураш чуийца кхоаш. Цу лаьттанна дукха тIоадал сов, кудухьа хьалха йийна культураш чуцаиме дIадийна даат дика хул.

ХIаьта нитта гурахь юв культураш дIаморгйола лахтташ тIеIа па дараш цу кхашта дикагIа гIулакх де йиш хулийт гурахь йийнача культурай хьувкъам лакхбе. Полупарах лаьтта леладе торе хиларах оасаршаа къевсам соттабе вид кхоач, хьувкъам лакхбу, хIаьта кертера дар кIийна дукал лакхъеннай. Кхаь шера хIара гектара хьувкъам ворхI центнер лакхбеннаб.

Халахете а лагерашка чусоцадь доахан кхабар чоалханеи дукха дукха дIадоден гIулакх лоархIаш бола кулгалкхой нийсху. Царна хет культурни даьгIенаш тIа хьайбаш доакъдар дарегIен аттагIен долаш санна.

Бокъда, нитта даьгIенашка дIалехкаш доахан доажадар боахама кулгалхоштен специалисташтен атта да. Цхьабакъда, хьайбай продуктивность геттара лоха я, хIаьта продукцера дIабода мах а лакхагIа хул.

Центральни лоамашта юкъен ядача районий боахамашка хIанга я даьгIенаш. Цулухьа дIайийначa культурех Iалашду доакъар. Хоаш махкаара цу зонашка дIайийнача язата-бобови культурай цхьан гектаре 250—350 центнер доакъар лу, хIаьта шоалагIа дIайийна хьажкIа а кхьал йоал.

Нагахь сана цу даьгIенашка доахан доажадойя хьувкъама кхоалагIа дола дакъа хьайбаш доадергья, чуэцар 100—120 центнер мара хургьяц.

В. МНОГОЛЕТ,
республикански юртбоахама [redacted]

Социализма мехкий столицашкара хоамаш

КУБИНО-СОВЕТСКИ ДОТТАГIАЛА ОБЩЕСТВО

ГАВАНА. (АПН — Пренса — Латина). В. И. Ленин ваьча дийнахьа деза 100 шу дизара накъабаха чIоагIа кийчлуш ба республика къахьегамхой. Цу сийлаьь-доккхача дене хетаьча мероприятей программа тIа да кубино-советски доттагIала Общество шIашагIйоллар. Из официально шIашагIйоллара хетаьь торжественни церемони хургья тахан Гаване. Кердача общества председателала вазийта малхе общественноста деркаш Кубай Iилмай Академе президент капитан Антонион Нуньес Хименес.

Общество шIашагIъеллараш бьча хоамагIа, цун деккар хургде цхи махка халкъашта юкъера доттагIала буузамаш дIахо шорданга е хIаьта нитта экономика, Iилма, культура дакъе. Советий Махка кораргIдама хIамаш довзара республика къахьегамхоштa новкъостал делга а. Шай пленум кхоакалахьара СССР цхьайолча общественни организацешца, культурни Iилмани учреждениешца юкъарчал доацдаш бувзамаш оттаде лархI кердача обществa.

СОВЕТСКИ КНИЖКА ДОТТАГIИЙ

СОФИЯ. (АПН корр.). Эзараш болча болгарски читателей — Софиерча Кириллен Мефоден цIерагIча халкъа библиотека массазара абонентеш. Цун фондаш кIора шера алсамъоал дукхача мехкашкара кхухьача кердача инннжкацей периодически изданешцей. Литература эггара дукхагIа довгIа цига Советски Союзера. Соахка культура дакъе цхьане леладеча гIулакхий къахьехьешин пачхьалкхенна юкъе аьча соглашенега хьежжа а хуьцараш дора хьисапа а советски авторий [redacted]й 7000 гарга том кхаьчай библиотекага, хIаьта из дукхагIа да кхьча мехкашкара доагIача литературал.

[redacted]
болгарски журналист.

СЕГЕДА — ГАЗИ МЕХКДАЬТТИ

БУДАПЕШТ. (АПН корр.). Сегед — Тиса хиваэ шина йистте уллi къаьнара хоза город. Из шерра дIайийсай хIара шера хакин замолахьа уклаза еш йоле тоьгаьнги фестивалаш бахьан девлаш. Сегеда района тахан цхи хезай цхьанхе хIаманца е — шин лаьттан чоний йIаьхкенца. Укхазара Iаламате дукха Iалама газ машинашьа тIен газопроводе чуи гIолла венгре столице уэийт. Укх шера ахке дикка доладергда лаьтта шIал гIолла йодача магистрале шоллагIа шIака Сегед—Будапешт. 180 километр йIахьача трассе гIолла шера дIоуззаргья тIех дIайахача довгоре 2 миллиард кубометр.

Мехкдаьтта тIа-тIа дукхагIа тел сегедски мехкдаьтта промышленна. ХьегIадогIеча шера Саккомбатт яхача къоначча социалистически городе шIоьрма доцуш ака допалургдолаш йола керда шеренча турбай мехкдаьтта провод юллергья.

Габор САТМАРИ,
венгерски журналист.

КЕРДА АЭРОВОКЗАЛ

ВАРШАВА. (АПН — Интерпресс.). Апрель бутт боаш польски столице хьалхаргья дунен хашпаьлте юкъера керда аэровокзал. Комплексана юкъайоагIа пассажирашта лахрхIа павильон, административни здани, грузовой станци. ХIамарча стелагIа хьальча пассажирашки па-маьна цу хургья хьоаш багIарашта йоакха зал, доавол, дахарча авиакомпаней бюро, ресторан, «Балтонаш» типa. Антресолешка хургьй самолеташ гIеттача майданга кхе арзаль цхьаькха цхьа ресторан кафен. Транзитни пассажирашта лахрхIа гостиница яй подвальни помещенешка. 250 самолета лаьрхIа паркингаш хIанале е кийчъем вннай.

КIУВСАШ, КIУВСАШ...

БУХАРЕСТ. (АГП — Аджерпресс). Республика тайп-тайпарча областий суртийн басайи традицех кулгашцен машинашцен хьадаь кIувсаш дунен рынне чIоагIа хоиташ да. Деррига цора — дIоахан лахрхIача 935 эзар квадратни метр дола кIувсаш кийчдьад совина пачхьалкхена кооперативни предприятеша. Цар продукци нетай машинаша хьухьайт. Укх шера кхы а 40 процент шерье лахрхIад производство. СРР аравдерча торгови организацеша хIанзале а контрактеш яй 700 эзар квадратни метр кIувсаш доаха.

Укх шера март бетта Роза-Люксембург уламагIа НОД-5 яха 38 квартира йола цIа хьаладе доладир гIишлошъераша. Апреле цу цIен пхьоалагIа этаж хьалъьяккха лахрхIадар Е. С. Колунца кулгалдеча гIишлошъеча бригада членаша. Уж балхаш боьшоша чакхдаьхар вад. ХIаьта хIанз шоаш В. И. Ленин ваь бIаь цу дузача дена сийна укх шера август бетта из цIа хьаладе дахьа тIаейца декхар кхоачашдара хьинар айдаь къахьегаш ба уж. Цу дакъе къаьстта дика къахьег каменщикаша П. Медведева, Г. Кушалтаева, М. Никифорова, сварщикй В. Панченкос, вокхатIевола сантехника Ф. Трубицкис, гIоа болхлоша А. Исмтоевас, Д. Астоевас, кхычар.

Сурта тIа: (аьрдехьара аттехьа) Трубицкий Федор Алексеевачи Панченко Виль Кирович сварка еш болаш.

И. Данева, сурт.

КЕРДАДАРАШ ЮКЪЕКХУВЛ

Советски Iаьдал эттача хьалхарча шерашкахь а В. И. Ленина Iалашдеш болхуш доархIам бен хиниаб мехка индустриализаци юрта бахама коллективизаци яра дешна. технически прогресс дегIайоалара.

В. И. Ленина вискегашта теманме йолча партен Советски правительствен а киттa болхуш доархIам бу технически прогресса пелмий халкъа бахаме керда процессаш оттаяран уж юкъейоаларан.

Мехка хьыча организацешнен предприятешцен цхьаьа керда техника хьеча а ца промышленноста юкъе хьоча а хьнаре я тIаIеотта а накъа лоиц Грозненски мехкадаьтта Iилма-тоахкама института коллектив.

Мехкадьтта чакхдоакхтачен мехкдаьтта химен дакъе СССР эггара къаьнатIарехи йоккхагIарехи йола центр я ГрозНИИ. Тха предприятеш тIадилла мехкаьтта чакхдаккхара керттера декхараш кхоачашдар. Царех да парафиннаш, крекинга катализаторш техкарх уж яяри, мехкдаьтта продуктам электрически наьхьаца цIенъяр, серонекислоти алкилизаци, цеолиташ текхар, ядар, юкъейоалар.

Кхаьнеггама дикагIча методах кайла а яббол, Iилмахоша, технологаша, инженераша, техникаша, лаборанташа, операторша хIара шера дукхагIа, дакъа лоил мехкадаьтта чакхдаккхара Iилмех техникин дегIайоалаеча.

ДIадахача шера институто техников 28 тема, хIаьта цул Ленина лаьрий бола финанцло — 16.

Карача кхоачашча институтон чуй къахьет-къахьетача отделе болхдоаннаш болхуш техник тIаболаьйт керда разработкаш, керда процессаш яра, уж производствала юкъе йоалара.

Цхьа кIезига ма хьалха техническа Iилмий кандидат, Нохч-ГIалгIайчен техника заслуженни деятель Б. К. Америк керте латтача отделе Гипрогрознефта сотрудникаша цхьана геттане дика бензин даккхара йолча йоккхача комбинированни установка технологии проекти оттайир. Ангарски мехкадаьтта чакхдоаха комбинат юкъе а йолаш. ХIана вай мехка эггара хьалхара установка бола бе йоаллайтай, цун режим оттаеш а [illegible] я е. Из юкъе йоалаеча хьалхие лелаю цун автор волча Б. К. Америка ГрозНИИ, Гипрогрознефта сотрудникий, производственникаш йоккхача группаца.

Ангарсне проектни технико-экономически хьокхамий доладелайтар, кадардезадар, чехкагIа дахар цу цIенхаштгарча а Iалашмате болхуш доархIам болча я халкъа бахами деххара юкъ мара яц, из кхоачамдаро йиш хулийтаргья геттара дика автомобильни бензин, хIаннергча бовраме дIа ма деххара лелий бензин деннiа.

Ангарсни комбината опыта доархIам а бац. тха коллектива 1969 шера юкъейоалае еза ишгта йола прием Кременчугера вашал юкъе я йолаш.

Хьекхаш дола дьаттаи царех дIеттаеннача, лелне йолча хIамаех цIендар боккхача лоарцIаме проблема хинйай. хIана йолаш а я мехкаьтта чакхдаккхача хоалоперча технологе. ХIанзалац уж дьатташ царех цIендара керосин растворителашца, серни кислотаца, я. кх. Цу массанена а хилча лоьш дар кхоачашдац. цу процесса юкъе кхачо тIа а дефицитни шерешалеш ахьар хIаденл, кхе тIа дохаш уттадаh.

Водород чулье а йолаш [illegible] таш цIендара способаш юкъе йоалаьмий Ферганерча, Китаверча, Рязанерча, Ангарскерча заводий Г—24 якача установкашка. Уж [illegible] дехха кхаьчар проектар [illegible]. Техническа Iилмий кандидатан болча А. Г. Мартыненкоси В. А. Куприянова хьалхие делаеча ГрозНИИ сотрудникаша хаддинза зем болх цу установкаша беча балха. Цар опыт шIанагIтехачул тIехьагIа, дизельни фракцин хиш цIендара, парафин хиш цIендара хьыча тIоагIа лоаргIамерча процессица хьнжа дерзI.

Мехкдаьтте доаторани даьтта доахаш кIезиг хало тIаэттайтан уж цIендара а хIх мукъалара а процессаш.

Тха института Iалмахоша (а я. В. Н. Ковалев, А. Г. Мартыненко) хьонай мехкдаьтта продукташ электрически цIенъем йола способ. Цу способаша мехкдаьтта прагIутташ цIендар бложеш я Хабаровскерча, Рязанерча, кхача городашкарча заводашка.

Технически Iилмий кандидат Нохч-ГIалгIай АССР Iилма заслуженни деятель Н. Ф. Богданов керте латтача лаборатора къонай уж юкъе хьарих В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкадаьтта чакхдоахача заводе дукхьала укх 1969 шера башха дукха капиталаш вложене дIа ца йоалаьташ кхоаза дукхагIа экспортин парафин [illegible] дарин.

[illegible] вode болх бе йолаский парафинаш мистдолийтача лабораторе (хьалха лелаяр В. В. Свитков) проект оттаь а цун дIамел хьона я йола хоьмача синтетически кислотий производства. ХьалхагIа дуача дьаттах йоахар уж. Иштта йола производство болх бе йолабургья укх шера Волгоградски заводе я.

Дукхача хуна даиз металлургически заводий мартеновски цехашка доагалаш тейп-тайпара дола мазуташ. Из бахьан долаш чIоагIа хIача боалар цар болх, хьокхамаш йохь да. ГрозНИИ сотрудникаша П. И. Кречетова, А. Т. Малина, Л. А. Пейзуранска проект оттаний мартеновски пешкаща доагадеррсоача мазута кердача ГОСТ-а. ХIана мехкаьтта чакхдоахача заводаша кхоачам хилале аразен «МП» чхача марках дола из мазут. Из бахьан долаш шера бола пейда 16 миллион сом ба.

Тха институто шиа болх бу Гипрогрознефтаца предприятешкаца айхха бувзам а болаш. Из бахьан долаш бергхьара техни ба.

1969 шера «Гипрогрознефта», ГрозНИИ, даьхеех Азербайджана, Бакере, Нохч-ГIалгIайчен заводашта кхоачабар массо дIадо дерт.

Болхха болх ба бе безаш керданна установкашта йоккхатий проекташ оттаяре технологически регламенташ оттешн, уж хIадушн. Дукхаа 1968 шера 12 регламенте [illegible] парафинаш къоастадара а технологически водород даккхара йолча йоккхача опытно-промышленни установкана проект яра я-луш.

Керда техника хьалш, ма болх бе йолайолийташ дьярех цхьаьарш шера лах дай цкiдараш. Бакъда, шар а дика хьагойт института Iилмахоша Iилмец техникин дегIайоалара юкъе дикка дакъа лоацаш хилар.

Массо хана шаьрра дIабодац тха болх, дукха из ГрозНИИ бахна юкъе кхоачамболцараш а. Дукха разработкаш я тха, бакъда уж промышленноста юкъехаьитар чIоагIа тIехьадус.

Ф. МУСТАФИН,
ГрозНИИ научно-технически отдела начальник, инженер.

ГОВЗА СПЕЦИАЛИСТ, АГИТАТОР

Автотранспортни контора мастерашна керте латташ ва Вавилон Павел Иванович. «Старогрознефть» мехкдаьтта докхачча управлене автобаза. [illegible] дукхагIа автомобильни гIудаках хоаш. Решантниша [illegible] ду коммуниста шиа професси дика йовзаш хилярал сенгIа дунен халхьанта юкъерча хьалах дика кхетам, политически событеш говза йоашхаш, дика шиа политически знанеш бовраш дакхбош хьавозгIаш из хиларах. Шиа производственни болх сана тераш тIабохийтаж делабу Павел Ивановичa шийна тIабилла общественни болх — агитатора, политинформатора декхараш. ХIара кIирах цкъа-шозза, дозал дехьарчен мехка чуччен хьалагa хьежна, беседаш, политинформацеш чакхйох Павел Ивановичa. Волхлой кхетаргболча меттала, политически событей маIан дош, кIоаргга йоашлой и политинформаци.

Смена болх дIаболабала ах сахьат сенгIа ха йисар. Йоалла балха дьа а бахкха технически уголоке Iехайша багIар ремонтникаш. ШагIа ле хIамa доапаш арабаьнна бапар болхлой цхьа сахьат хьалхагIа. ХIара орнитоглакха Павел Ивановичa вай мехкен, дунеп махкашкен мел хиначa кердачох еча политинформаца хьехаш хул уж. Укх кIирагIа ленински къамаьнта юкъерча политиках йолча беседага лаьуригIа кийчбеннабар уж. Волхлой хьантиш дика довза я ловзий царна сакъердамe хургволча тайпара шортага шиа къамаьл дIалаладу агитатора. Лерг лилла цуга ладугIаш, цкъаtа тIе цунаца йоадхаш деш багIар вадугIарш. Вервига тхьаь мт кортта сац вар уж. Вай республикe хIалха — Октябрьски революци хилалехьен хIанзарчен вахарах, В. И. Ленина къаман политика Коммунистически парте вахаре чакхъяккхарах, Советски Iаьдал шиа мехка оттача дела республика. «Старогрознефть» упралене мехкадьтта промышленность дегIаярaх дуьц цe. Шe дунear цуфрашца. Йоктаиша бакьлу. Iилма карагIдаьнараш балха юкъе йоаладерах дахьначa берматах душ.

Беседе чакхйоалаш дийцачун итог а йий В. И. Ленина 100 шу дизара накъаделаш транспортникашта хьалхашка латтача декхарех-дуил агитатора. [illegible] дахкIаро пiле управлене кхоачаьаьчa транспортникаша юкъекхуьйча дьахах, цун доархIамах душ. Юхера смена балха йа тIеттачух тIехьатIа тIадеттIача кIиралиа ше дукадаргдачох хоаш бу це.

А. ТОЦАЕВ.

ХЬАЛХА ЛАТТА КОЛЛЕКТИВ

«Грознефтегаз» управлене МалгIабикерча № 3 йолча газ йоаккхача цеха коллектив мехкадаьтта доахача коллективашта юкъе хьалха латтарех я. В. И. Ленина юбилен сийна къахьегама вахте а итта укх шера планах сенгIа 10 миллион кубеметр газ [illegible] 400 тонн газобензин цIендее социалистически декхар тIаийнах коллектив. ХIаьта пятилетка чакхьяхалехьа 70 миллион кубеметр гарта газ яккха дерзI цеха болхлоша. Цу декхарех доархIаю коллектив.

Быта зданеш, объекташ къаьча газана Iалашъяра чIоагIа къахьет вай болхлараш. Цул сенгIа зоженя миккьара тIейкашъ чуччеа газ дIаду.

ДIахкача кварталах чIоагIа хала дар тхоца, — йоах цеха начальника Дзгоев Борис Владимировичa. — Дукха дийна конденсат яйна из сийна доагор хьаузачa турбашна сидравтин пребкаш хьакухар, по ноябрьаре йора. Цхьабакьла, барт тайнача, хьиаер долча коллективо цахадиш эшарна доагор хулийтар.

ХIанз цехе газ йоаккхача скважинашца болх беш я балха йоккха опыти лакха говзаш йолча мастерашна Корзенин Степанен Кобецкой Семенен куллалу бригадаш. Кобецкой Семена бригада дукхагIйола скважинаш лакха дебит йолаш я. Дийнахьа бусн 700 эзар кубически метр газ йоаккх царех хIара скважина. Иштта къаьна скважинаш а я цун бригаде лаьттагIара газ хьауташ. Цу бригача скважинашта дика лоал ду бригада болхлоша. Цукхьа ма сопаш бохх бу цар. Балха тIа лакха лакха толамаш болгIаш а доккхаш мехкадаьттан газаш управлене кхьачарой къахагIа коммунистически къахьегама сийлен цIи елаю цу бригадана, мастерман. Дзгоева СССР газоя промышленноста Министерства «Отличник социалистического соревнования» яна значок елар. Из сийлен цIи елай Корзенин Степана бригадана я.

ДукхагIа газ [illegible] дукха реализаци дьаж боккха къовсам доаттабу цеха коллективо. Сенкха шоай махана цiи кубеми стесть диа я нь 3 километр сенгIа газепровод чакхIьяккхар цеха болхлоша. Цул тIехьагIа даьттагIара хьайбоакха газ 150 эзар кубеметр сетьлаьыр. ХIана город Орджоникидзена дукхагIа газ дургIйола слесараш сварщикана Кондратенко Павелна цхьана керда газеш аппи чакхйоаккхаш ба.

Дика болх бу Гуренко Павел керте латтача цеха компрессорни стание а. Тха компрессионни болни чакхдоах цу стание, цул тIехьагIа Вознесеновски газ чакхйоахача заводе дIаухийт. Цул сенгIа компрессорашца тIеданаика газ чуухийт. Из бахьан долаш къахьеча скважинашна шера доаккхар дола деза мехкадьтта 30—35 тонн сордаьенад.

Укх шера дIахача кварталах цеха коллектив планах йоагIачул сенгIа 1,3 миллион кубически метр газ 91 тонн газо-бензин даьккхад. Апрель бетта лакха толамаш дох цеха коллективе. Дийнахьа бусн ведашех дукха йоагIачул сенгIа 250—300 эзар кубически метр газ йоаккх. ТIехдика хьоккхаш да уж.

Цхьоалагiйа майта сийна социалистически декхарам тIайна къахьет цеха болхлоша. ХIаьта массехк ма хьаьша апрель беташ план кхоачашье я дерзI. Тешаме да цу барт тайнача коллективна шиа дош кхоачашдаргдолаш.

В. ТАГУРОВ.

36 ЭЗАР ТОНН ЯЛАТ

Дика дIаколаьдеккхад тха районе бIаьстан балхаш. Дукхачa шерашка тIаьхьа баьхаш дIалоргIаьа лаьтта аьхад.

ХIара гектара тIа 1,5 центнер а хкоачайтам подкормка [illegible] шийтта эзар гектар долча гураьх дIадача ялтте. Уж балхаш дIаь лаьедол деприача боалаьаика. ХIара гектара доархIаш тоаса удобренеш сов я йоакаш [illegible] уж балкаш хий дехначa лаьтта.

Дьянешо хьалхашка оттадаь декхар — ялат дукхагIа доккхалга кхоачашдара механизаторам дика. [illegible] лахар цар бIысте хьыача лаьтта тIоадал дIакъовлаш цаккъш. 14762 гектара тIа сеь ах ийнехьа дахха зиьлар [illegible] балхаш [illegible] цхьаьна йолча коттагаина гураьх дийнача ялта майкаш лаха болабелар кхаат дIдадерашн. Царна доьра цу доарцIам болча [illegible] процессо кхашиа хьетIадала долчa [illegible] хIаьта тIоадал социарна мел нийна лургба.

Дика а махурга хилмаса а дIадолалдьяр оала бIаьстан юкъе йе культурашн аIаналгa а. Кеп, горох, [illegible] дIалора балхаш [illegible] ченкхахьэр. Цу гIулакхо а торо хулийтаргья укх шера 36 эзар тонн ялат доккхара [illegible] хьехулар арсамденна.

ХIана доррагеча боахаш кхиш лелаелраш кийчо [illegible]. [illegible] хий дилара. Къоть экскаватор а [illegible]. Цул сенгIа уж бахкаш [illegible] йола кхо экскаватор. Оттанычa графика сихагIа ду цар болхш. [illegible] уж балхаш Ленина цIерагIча колхосе. ХIанзе 75 гектара хий детка боалаш [illegible] цар.

Кхачар хий дилара кийча [illegible] е. [illegible] гIулуярташ дIарци кийчо [illegible] лехалеlar.

Д. ПИЛИПЕНКО,
Наурски района керта бахама производственни управлени керттера агроном.

ЮРТАРЧА ШКОЛА — ХАЛКЪА ЙОАКХО

Советски вахарга образовани школаш [illegible] йола вай тIехье коммунистически хьехар душ хьехар [illegible] бераша, кхуш бовгIараша, нагIийн, хала, [illegible] Iилмий кадраш, цар тIа хьаьхуь коммунистически удылаш томаш, Iилма мировоззрени.

Советски школа дегIалахаро хIаннарча этапе эггара даргIа йола проблема а [illegible] дика хилар.

1966 шера 10 ноябре КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советон юкъерча образовани шиагьерча школа болх тоабара бахча исторически [illegible] чIоагIа [illegible] партийни организацешта [illegible] база чIоагIа [illegible].

Цу социада [illegible] тха шеф болча «Сунжанефть» мехкадаьтта промышленни управлене [illegible] материальни база [illegible] средствашн [illegible] дукхагIа [illegible] процесс [illegible] технически средствашн [illegible]. Цу [illegible] киноаппаратин, магнитофонаш, фильмоскопаш, проигрывателаш, кхьйола оборудованаш. ХIана доррагача предметий хьехархой [illegible] практически лабораторин балхаш кхоачашдо.

Школага я кхоъ киноаппарат, дукха [illegible] фрагменташ. [illegible] Сунженски фильмотекера дешара хиламе дарграма фильмаш. [illegible] хьахула меттиг, Iемадар чIоагIлара, дIашагIтехара, цхьаннен я зеш [illegible] процессанте моделировани средство а я.

Фильмаш, [illegible] технически средствах [illegible]. Школе хIана а [illegible] методически [illegible] Iилмий Ахалеме [illegible].

Хьехархочо дуьпар тIа-тIа дукхагIа магнитофонаш йоазейна чакхдоа. Урока тIа хьахоз политически деятельни дош дела нIайнала, художественни дешна гонзанчала [illegible] стихаш. Iалашмате чIоагIа [illegible] звукозаписи. ДIахоле хIана, чIоагIа ладугIаш нах ба тха, цхьабакъда эггара атгагIдар дак — пленка. Юртарча школе шиачара [illegible] из. РСФСР просвещене Министерства Главснабпроса базеши магазинашка гIелла пленкана Iалашъец школаш.

Школага я статистически экранни изображене Iалашмате дика аппаратура — ЛЭТИ аха аппараташи [illegible]. ХIанз, масала, тха математика хьехача хьехархой торо я къахьегама культура [illegible] меттел (классни доска, мел, [illegible] хIамаш я), хIй кхое а.

Технически средстваш йиш хулийт [illegible] урока оборудовани кийчъярга дIа я ца йоххайтам; хьалхарча урока тIа Iемадар чIоагIле, [illegible] программи Iемае, [illegible] я. я. Iемаш.

Дукха ха йоакхаш тха [illegible] школана делар кхо цхьаьна а сенгIа [illegible] кабинет. ХIанз доазал дехьара меттаж хьехача преподавателий йиш хургья уж меттан вай [illegible] оборудование новкъосталла хьеха.

Практика хьаьлохх техника кхоачамболаш ца хилча преподавателя хьеха хала хилар, урока школьникаш бехаш тIайкашъйа [illegible] кхоачарг ца хилар.

Тха чIоагIа [illegible] материальни новкъостал даь Iеш. Сиха кастаета школе хьех инженерраш, мастераш, дикагIбола болхлой, [illegible] дешархошца беседаш ю. Каста-каста школе вогIа хьаша ва мастер Иван Михайлович Воропаевий, Ленина ордена кавалер, [illegible] бригадир [illegible] инженер Василий Тимофеевич Бессарабов, кхыбараш.

Пхоьсе школа [illegible] дукха магIарий мехкадаьтта промышленности балха ух.

Хьалхуш болча тIехьенна [illegible] доархIам бар хьехархо ва, нулухьа из йоакхо яр партийни, советски, профсоюзни организацей декхар ду. «Сунжанефть» НПУ хьагалхоьа, къахьегамхой депутатий поселкови Совета председателя А. Т. Шальнева, Кирова цIерагIча колхоза председатела Н. Г. Наумова ритта йоакхе я школа хадданза.

Педагогически коллективна хьегата дIах, кун [illegible], цуьна доьш хилараш [illegible], да хьалхьхуьча къонача тIехьенна кхетам душ доаза толамаш.

Партен правительствал хьехарочун еча йоакхоьна дош душ, тха коллектив болх бу В. И. Ленин вааь бIаь шу далар коммунизм хьалхераш кхетаща хьехара тхоай хиам кхоара кхоаран мела вах йиш йолаш.

М. ФРОЛОВ,
Сунженски района Карабулакски № 1 йолчa юккъерча школа директор, РСФСР заслуженни хьехархо.

ХIАНА ХУЛ ТХА МАЬКХ ЧIОАГIА?

Шоай болх бовзаш, лакха техал йолаш нах ба тха маькх еча заводе дукхагIбараш. Масала, тха технолог Курзабекова Марек Амна-Аве пищевой техникум а жакха дукхача шерашка шиа професс шига болх а бах [illegible]. Дика бале пумиа шиа болх. Цул рецептах хьаю, тха заводе мел ю маькх.

ХIаьта а наьсархой тха маькха [illegible] тIа [illegible] мисслу. ДукхагIа дола [illegible] къамеш шин [illegible] дехьаш: маькх [illegible] хIаьта бахьан [illegible].

Вехиткахме балхаш дохалевад района кхашка. Цу гIулакхо тхо а сихдоь [illegible] лакхьонийн къахьегама оасарде. Нагахьа сапна хIанзалиа дийнахьа бусн 3—6 тонн мара маькх дохуййлаене хIана ю [illegible] 10 тоннера. Ерригача района [illegible] меттел сетьлаьа а я ю. ХIаьта [illegible] кашка, хкашкарча бригадашка маьках хилан [illegible] летиь.

Цу гIулакха бахьан [illegible] ду. Хьаьлтул тIехьагIа заводе уллаш садьат мара дакхийта [illegible] ю маьхага. Цул тIехьагIа тикашка а лайда мотеланш тIа а хила сал ма. ТIаккха уккаш [illegible] латт [illegible] гIулакх?

Цкъаза аз а бийса а йоккхашш складашка уллаш хул [illegible] тха [illegible] маьхх — из дIадаьа райпоев а кхычаьара а сагI [illegible] лаагIаш. Керта [illegible] транспорт а йоалаеш хьаьдула, маькх йоьи [illegible] телефона [illegible] дийнахь дIаргIа [illegible]. ТIаккха [illegible] дIакъовла йолалуча хана машина йоагIа. Продавецаш маькх дIачуйийне чубоах. Тикашка кхы а ю байса а лыкхе [illegible] маькх хургаар хиина маькха булка. [illegible]

ХIанаца из киата? Районе маькх [illegible] 47 тика а къйола коттигаш а я. царех [illegible] 75—80 километр гаьна я. [illegible] Районе [illegible] — я а дукхагIа йолча ханна [illegible] АТХ [illegible] царех болх беш 1—2 мара хилйя. ХIаьта тха завода [illegible] цу тайпара машина я а [illegible]. Сурхотен, Iаьлий-Юртен маькх Iо а [illegible] машина кхалаех ах [illegible] дIадоал. ТIаккха мел транспорт [illegible] тха 10 тонн маькх массанахьа а сихха дIакхачийта?

Из транспортни проблема дIаяккхаша боагIача тайпара дIагIоевбиц тха болх, [illegible] кхоачаш а хулуртдац.

Из дIадакха нахкъаш корадоаргIа районе тха автотранспортни предприятеша къача райпоен организацешта нагахьа сана уйла тIа а ахийта цу гIулакха бохие бала нах хьоже.

ХIаьта тхоашка доагIача дахьа тIе мела хуургаш. Тхоай продукце дикал. маькха моделей ассортимент а хьагIакха гIеот тхо. ХIанз оаха арахеца йоахнай маха [illegible] герга кIай маькхах, [illegible] батонаш, булочкаш, кхыраш.

Б. КОДЗОЕВ,
[illegible] маькх еча заводе директор.

Дукхача дика доле хьайоагIача тракторист В. В. Дени [illegible] 22-ча апреле В. И. Ленина цIерагIча майдан тIа тулбейнабар цу гIулакха города дукха хешархой. Уллаз, дукхачеча бахча майдан тIа, [illegible] сийдола цIи.

Е. НЕГРАБОВА,
дакъхача суртe тIа [illegible] хьийцарш.

КАРАБАХСКИ НАРЗАН

Шуше. Нагорни Карабаха къахьарча городе а цIи йолча курорте а, [illegible] комиссо эксплуатаце дIайийцай тхьаь итт километр дIайла шиа тайпара водопровод. Лаамашна буру такх [illegible] хьккхача шин гIувна чура чона турбашка гIолла Iоцоаллeнза «нарзена» хьасекол минеральни хий. «Шуше» хьана цIа тилай цунах Азербайджански ССР Iилмий Академе академика - секретара Мир - Али Кашкая кулгалдеш хиначa экспедицино дукха углекислота доалла хьост корабенна юртагов хьайнца.

Городе, шиа дарбан «свойство» [illegible] къайлача распределительни пункте доза минеральни хий, хIаьта цу чура санатореши, [illegible]. Денна бийсанна цу йарбаш хиз миллион сенгIа дела мела баш кургьа шушинцашен [illegible] хьаьшашкен.

Профсоюзни курортенте дала деча Азербайджански республикански совете хоаш бар, чIоагIа пайдаеча минеральни хиво я ма дIадакхийтара способ хаарiен еттеш хиларо а дукха а дукхагIа лакхбергба Шуше доархIам. цунах арргсоаша маIан дола город - курорт а хулийташ. хьана.

Михаил ПЛЕСКАЧЕВСКИЙ.
(АПН).

ДОВЗАР ПАЙДАНЕ ДА
ДЕГА РИТМ ЙОХАШ ХИЛЧА...

Унаццiана йоаш сега дог ритмено болх беш да — минута 60—80 [illegible] тIе из. [illegible] дог чаккаргIа деттадала доладенна, дегардал тха массане такхо — минута 100-зза. Балгалдаккхалац, ритм нийса йолйна йисай. Дог сенгIа деттачу [illegible] — цIахха хоам хиле, [illegible]. Бакъда уж хIимаш хилча а ритм нийса хул. Шиа болк сенгIа бо бен йолаш да дог, [illegible] дог деттадаьара [illegible] йолча керта хьаь мордо нийсбуна.

Хеши мадий, дега хIара [illegible] (система) массово а цхьан [illegible] хьаддена хана [illegible] (дрястолаца) хуьцалуш хилар, цу тайпара Iалашду [illegible]. Вай балха [illegible] Дегашна [illegible] цу гIулакха хана [illegible] массала, сег [illegible], маьцашта чIоагIа дукхагIа [illegible]. Артерешнаш йола [illegible] кислород [illegible] — цу сахьата [illegible] хоаш бар корта хьала. [illegible] сигналаш [illegible] деттадала доалу [illegible].

Iилма ХIанз а [illegible] доаьхадаш болх [illegible] система [illegible] болх беш а, бакъда цун цхьаццайола принципаш йовзаш а. Дега ритма керттера регулятор дега шейна [illegible] хилла, нийсагIа [illegible] дега хьалхайккхарча деттига кенига цу синусови шед оала бохха боца [illegible] шед ба из. Цу чу автоматически хьахул дега [illegible] ритмах [illegible] оттабаш йола электрически импульсаш. Сег дийна мела ца соцаш нийсача ритмах деттару дог. Бакъда, [illegible] цу а вона бахьнашна дега ритм керттера лелаеш бола синусови шед болц ца беш соцача а детта ца луш дилац на. [illegible] — аьнна хоттарда оаш. [illegible]

[illegible] желудочкаш [illegible] болча [illegible] порядке [illegible] шодо. Бакъда, хIана [illegible] йола импульсаш хьахул цу чу кIезигагIа частота йолаш — минута 40 герга. ХIаьта, нагахьа сена [illegible] — болх ца беш из резервни «электростанцо» соцача? ТIаккха дIадаьлар? [illegible] дола цIий сацарал? Лергаш, Iилма [illegible] ситуацега а — [illegible] хIана эттача дега ритм [illegible] хул [illegible] система [illegible]. Бакъда цар [illegible] кIезигагIа боле бен йола импульсан мара лее — минута 22 — 28-зза, из хилча а [illegible] дега.

Ше мегаш - [illegible] болча хана сега дагадоьац шиа дог хилар. Бакъда, кIезига цун болх талхача, [illegible] дега хьида долалу вай. Аритмеш дукха кастта хуле бахьан да дега хуле [illegible] меттел, эндокринни расстройстай а, [illegible] а, дог [illegible] а, [illegible]. [illegible] аритмеца? ХIара меттача шиа болам ба. Масала, [illegible] (тиреотоксиноза хилча) [illegible] дукхагIа йоаг. [illegible] процессаш, [illegible] хуьйт. Дега тIа [illegible] диафрагмне [illegible] я. я.

Аритмеш хила йиш [illegible] дукха [illegible] дега а. Из [illegible] тIаддена дог [illegible] система [illegible] регуляци геттера чIоагIа [illegible]. КIезига [illegible] организм [illegible]. Дега боча балха тIехь [illegible] тайп - тайпара [illegible] дог нийса [illegible] деттаю, [illegible] дог «чIоагIа [illegible]» [illegible]. Бакъда [illegible] деле лазар цу [illegible].

Си [illegible] система [illegible] бахьча дIайоал. [illegible] дарба да [illegible]. Физически болх [illegible] хIана [illegible] из бола [illegible] чIоагIа [illegible] хилар.

Дукха аз а [illegible] цхьа [illegible] дукхагIче [illegible] хIама [illegible] физически [illegible] а йоаш. Цу тIа гIолла бар доархIама практически [illegible] дог [illegible] гимнастикаш а кердаче [illegible] физически упражненеш, [illegible] уж гIолла ца [illegible] хIаьта а, [illegible] дега [illegible] средство а да.

М. БАКУМЕНКО,
медицински Iилмий кандидат. (Советски [illegible] институт).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ПРОВОКАЦЕШ ДIАХО ЕШ Я

КАИР, 22 апрель. (ТАСС). Израильски военщина дIахо лаккхбеш ба Iарбий мехкашца доазув долча тIом сецача моттигашкара кхоссам. ШоллагIа ди да Иордан яхача хин атагIа сацам боаца. ТIом сецача лине тIа тIом хьаьбаб тель - авивски эскаршна, селхан юха а израильски эскаро пулеметаш Iоккхий минометаш етташ тIом бир иорданеки позицешта. Вакхса мялхбоалерча оагIорахьа (Иордан яхача хин атагIара къилбиседагахьа). Иорданеки тIема низий комавдоване вихалю яхачох, цу тIема дукхал тIом бир. 50 минута бIаьхбелар тIом.

Ше Амманера беча хоама тIа МЕН яхача агентства корреспондента, эскара викала белгалдоаккх вIаши из тIом беча хана израильски пагIоно аввеци юкъейоалаь хилар.

ТIОМ БОЛАБИР

ДАМАСК, 22 апрель. (ТАСС). Суэцки канала тIа провокацеш деланецаехь Иордан яхача хин атагIа Сирийски Iаобий Республикана дукхал тIом болабир израильски военщино. Сирийски эскара командоване яхачох, моттигерча хенах 18 сахьати 35 минути хьалча израильски военщино, Тель-Рожан яхача моттига районе тIом сеца лина йоха а яь, сирийски эскара позицешта тIом бир. Цу вIаши беш бола тIом бIаьхбелар цхьон сахьати ах сахьати.

ХЭМФРЕ ЗАЯВЛЕНИ

НЬЮ-ЙОРК, 22 апрель. (ТАСС). Балача наьха дикна доккха дакъа хье хилар, городнекера горнигаш, расизм, зуламаш дела лекхдалар - иштта я США хIара йолча чурча кризиса башкаловаш, яьна мукъарло дир ВIашагIкхийтача Штатий хьалха хиннача вице - президента Г. Хэмфре. «Прессаца вIашагIкхетар» яхача телевизиони программах къамаьл дир цо.

Американски обществ чу а локцаш нах раьла ца хилара керттера бахьан Вьетнаме беш бола тIом ба, аьлар Хэмфре.

РЕВАНШИСТСКИ ОРГАНИЗАЦИ

Малхбузен Берлин, 22 апрель. (ТАСС). Укхаза хьалй керда реваншистски организаци — «Юкъерча Германера хьабаьнначан немций союз». Цун председателала хержа перемещении болча наьха гIулакхий хьадла хинна боннски министр Леммер. Цу организаце учредительни собране хьамаьл деш Леммера юха а бакъйир дерригa немецки халхъа цаIаш викалаш хилара йола официальни Бонна корта боаца притязанеш.

Кердача организацена юкъе йола 11 землячестве объединении, царна хIана ГДР экспроприированни йолча предприятей хьалха хиннача даьй организаш а йолаш. «Юкъерча Германера хьабаьнначан немций союз» хьаар гуччахьа хьаллаьцар боннски Iаьдалом Малхбузен Германе администраци. Цу кердача реваншистски организаца учредительни собране хилар Малхбузен Берлине доал деш вола бургомистр Шюци Малхбузен Германе шин министерства статс - секретараши.

ГЕНИАЛЬНИ БАЬЧЧА

ВАРШАВА. (ТАСС). «Ленин вай хенара саг ва» — иштта карте а ядаь арахьихай «Трибуна люду» яхача газета В. И. Ленин вaь 99 шу дизара хетаь статья.

В. И. Ленина дегIайоалаьй хилам беш бела лоархIам болхлой классан социалистически обществa хьалар хилара тарра цун партеи хиларах йола марксистски тезис, йоах статья тIа. Ленин карте хьатта большевистски парти ленински агIона нийсса цIи йовкхача болхлойи коммунистически партех эгара хьакхара кердача тайпара йола парти яр. Иштта парти хьаьра а болхлой класса дилнгада социалистически революци парти хиларах тарра цун лоархIама а ленински принципаш вай парте — Польски объединенни болхлой парте ший беха ларде лучна [illegible].

Истори хадданза бахьаш а парте кертера лоархIам, нака хIара денна цо нийса хьалхе лелавега, нака цо [illegible] хила йола ца революцини [illegible] сни тезис.

Цудукха Ленина кьананих наьйа эзараш вай дувцача хана вай дуццар да вай хинарча дунен проблемаш къаестар нIоарга кхетадарахи из творчески юкъадоаладарахи.

Ревизионизмаца вьрдакьнаца, хIанз дукхача партой юкъаро гIулакх а хинна, дерригa дуне чулоацаш болча коммунистически болама кхоачаш дала кIамо а хинна дIаэтта Iинна социализма теори дегIадоаладарен хьалдизарaи тIехьа лаьттабеча принципиальни къовсама условеш я из.

ПАРИЖ, (ТАСС). В. И. Ленин Октябрьски социалистически революци ХХ-ча бIаьшере хиннача эгара йоккхагIа болча исторически событе гениальни баьчча ва, аьлар — ТАСС корреспондентаца вай къамаьл дал волаш волча французски писатела Жан Фревиля.

Франце чIоагIа [illegible] дукон тIа эгара хьалха социалистически [illegible] ца баьча болхан хетадаьча «Ленина Парижe» яхача книжка автор ва Ж. Фревиль.

Ленин адамий уйлани революцени гIулакхи гигант я, иштта вайна дуке а дуе из, аьнна белгалдаьккхар Фревиля, хIара итт шу массаза дола йоккхагIа хуя из исторически фигура. Революцешна пролетарията эгара йоккхагIа вола теоретики дунен баьччен вена из Карл Маркса хьехани гIулакхи дIахо дихьар ва. Ленинизм — из ХХ-ча бIаьшерен марксизм я, вай замин марксизм я.

Французски халхьа, аьлар Жан Фревиль ше чкхевалаш, дешхан цу хелеча церашка Парижe ваьха а [illegible] бе а хиларах. Тха халхьа массаза а сей дерга дагадар кхоачен хургаилерах тамаш беннaйташ тоIабаь белхарий дег чу сейг летабаьча, адамий истора керда мидь къаьстабаьча Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дизар адамий истере, [illegible] коммунистически болхлойи болама эгара а динагIчарен эгара белгадарен цхьа ди хургa.

Р. СЕРЕБРЕННИКОВ.

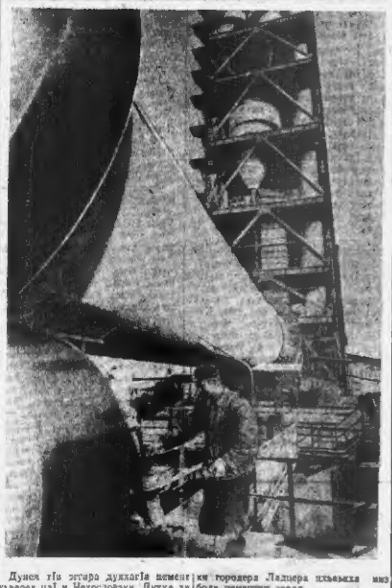

Дуне тIа эгара дукхагIа цемент хьарех наI я Чехословаки. Дукха за йоаццаш болх иштта бу хьажа дIайолаьлийтай шера 550 эзар тонн цемент хьас могаргдолаш йола словацки городера Ладцера цхьаьхха низ бола цементни завод.

СУРТА ТIА: кердача предприятe кхеташ йола вишки теплообменийки.

ЧТК—ТАСС сурт.

В. И. Ленин ваь 99 шу диза ди дукхача хана диллургдац Шьала района «Джалка» совхозерча школа дешархоита. Цу дийнахь уж болча хьаналлагIа ленавар скульптор В. Д. Малюков. Ше хьаь Владимир Ильич Ленина бист езар цо дешархоита соагIаьт. Цу биста юхе дIа а этта торжественни обещани елар цу дийнахь эгара хьалха пионерала хьаийчча 24 дешархочо. Фусамдайна шоай хьаьнах а вир сийлен пионер.

Сурта тIа: скульптор В. Малюков эгара хьалха галстукаш кач яхчаьарда. Е. Меграбова сурт.

КЕРДА ТИКА ХЬАЙИЙЛЛАЙ

Самардийхаь В. И. Ленин ваь 99 дизарна дувладенна, вай республика дукхача моттигашка из дагадохаш мероприятеш чакхъяьхай къахьегархоша. Нарех даI яр Грозне Революце проспектах № 18 йолча цIагIа «Политически книжка» яха тика хьаелар.

Iурре делз керда книжкаш эшаш бахьха дукха нах гулбелар тика юке. Уж ба марксистско-ленински школай пропагандисташ, ладувгIараш, къахьегамхой, хьехархой, партийни советски белхлой.

Iуйрийна 10 сахьат доалаш Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советерча кенийовна управлене начальника Н. Н. Шипунина республике эгара хьалха «Политически книжка» яха специализированни тика хьаеллара гулбенараш даьхьал а бен пайрах теха тай хоадалу.

Берригаш тика чу бой. Хоза кийчаь, сийрда а зал. Массеха отдел а тика чу. Пропагандисташта, марксизма-ленинизма школай ладувгIараш, партийни болхлошта эша политически литература корадергда «Марксизм-ленинизм» яхача отделе.

Къаьстта дукха нах гулбенабар истерех, политэкономех. Iилман атеизмах лакха литература йолча отдела гонахьа. Дукха керда книжкаш нIцар къахьегамхошта. Книжкаш дешараш иштта чIоагIа хоатташ дIайидора «Кавказ бахьан лаьтта тIом», «Генеральни штаб тIом лаьттача хана», иштта кхыдола книжкаш.

«Нохч-ГIалгIайчене арадаьнад» яхача стенда тIа латт эрсий, нохчий, гIалгIай меттала арахийца В. И. Ленина произведенеш, Ахриев ГIапураз, Шерипов Асламбеках лаьца литература.

Тика директорaца Ригина Никонова Мирчевайца къамаьл хилар са. Тика коллективо дIахо йодача хана бербалча балхах лаьца даьча хеттара укх тайпара жоп делар цо.

Политически книжкаш дохкаш йола къаьстта тика хIанззалаца хинна яц Грозне. Цудукха чIоагIа бехктокхаме дет тхона тхоашта хьалхашха латта декхараш.

Тика коллективо ше бербалча балхах соагIа, — аьлар Ригина Ивановнас, — республика прекрипитешка халхъа киоскаш хьелла лаьрхIад сахь. Цул совгIа къахьегамхоша дукхагIа эшача произведенеш залкаш оттаеш тхона поккъостал дердалаш институтий преподавателаш, Iилман болхлой, исторически Iилмай хандидаташ юкъе а болаш йола Нохкъостала Совет» вIашагIъеллай.

С. БЕРДОВ.

ГIОРВАЬННАЧА АРТИСТА КОНЦЕРТ

21 апреле Грозне, вай парна дукхача моттигашка гастролешка а хинна вIашагIчул тIехьагIа, Лермонтова цIерагIча театра концерт оттадир РСФСР-ен Нохч-ГIалгIайчени халкъа артиста Эсамбаев Махьмуда. ТIаккъ аьнна хьадизадир дукхаваьчча артистагa хьаьна боахначa мела театр. ЧIоагIа дика чакхдаьлар концерт. ГIорваьннача артиста цIаьхха а хьегайтар вай [illegible] говзал, [illegible].

Сон чIоагIа гIоарахи деттаи оаха дешарах цхьадолча халхарохи шоаза дир Махьмуда.

Селхан юха а гастролешка оаха Эсамбаев Махьмуд ший концертни бригадица. Из хурга эгара хьалха Нальчика, цул тIехьагIа Средни Азерча республикашка, Казахстане, иштта кхычахьа а.

К. Г. САПРАЛИЕВ

Дукхача хана цаматеш кьалчул тIехьагIа кхелхаи гражданска тIом тIа хьинаре доъкъа лаьца, цIе партизан, персональни пенсионер Сапралиев Гаплаш Келир.

1882 шера Наьсарен района Экажкъонгий - Юрта вьн К. Г. Сапралиев. 1917 шера дена Советски Iаьдал оттадар дукха лаьттабеча къовсаме хьинаре доъкъа лоац К. Г. Сапралиева, Экажкъонгий - Юрта комиссар хиннав из. 1919 — 1920 шерашка повстанчески отряда юкъе а волаш деникински бандех лийтав, къеча лоамарой хьалхтаита тIехьа денал долаш къовсам лаьттабаьб.

1922 шера дена советски бохламех балха тIа хиннав К. Г. Сапралиев, ГIалгIай автономни областъ йолча хьа облсобеса заведуюци, «Лоаман ГIалгIайче» яхача артела председатель, кIир йоаккхача завода директор, кхыча балхаш тIа хинна.

ХIII-чен ХIV-чен Ерригроссийска а IV-чен V-чен Ерригсоюзни а съезда делегат, 1927—1931 шерашка ХIII-гIен ХIV-гIен дерхача ВЦИК-а членалла кандидат хиннав ГIалгIай автономни областагара.

1967 шера Сийлахь - йоаккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизарна дувладенна ЦIеча Байракхи орден еннай К. Г. Сапралиевна.

Социалистически Даьхен хьамаеча вийIий Сапралиев Гаплаш Келира сий доалa гIулакхаш, дий дa луш тха дагашка латтаргда.

Новгьаьсций группа.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грозне кIезиг-дукха морлаш а йолаш, йолчан а йоккаш ха хила тарлу. Iуйрийна цхьацца йолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбоалехьара гIаьхкхча боаране мух а хьекхаш. Фогера температура республике гIолле 17 — 22, Грозне 19 — 21 градус йIовхал йолаш хургья.

25-ча апреле кIезиг-дукха морхаш а йолаш ха хургья, фогера температура бийсанна 3—8, дийнахьа 20 — 25 градус йIовхал йолаш хургья.

МетеостIанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа, хьажа

РАДИО

24 апреле

7.30 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — Передачай программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Сардало» газета обзор. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Ашараш. 8.45 — «Денала гIулакхаш» (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.20 — Юрта боахама болхлошта дола концерт. 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Москва. 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Ашараш. 18.25 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.40 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

24 апреле

18.00 — Шоана хьалнаш (гIалгIай меттала). 18.40 — Телевизионни кердахарен (гIалгIай, эрсий меттала). 19.00 — Юрта боахама аланой школа. Хиш дехкача хьалтаех дикагIа пайда эца. 19.15 — «Нохч-ГIалгIайче комсаш делаври вина диккхарехьа художественни фильм. 19.45 — Ленина орден лелаеш вар. Оператор Белозеров (нохчий меттала довиех). 20.00 — Шоана, бераш. 20.15 — Дунен халкъента юкъера обозрени. 20.30 — Передачай программа. 20.35 — «Нварна Рахмоне» яха художественни фильм.

РАДИО

25 апреле

7.30 — «Грозненский рабочий» газето обзор. 7.30 — Передачай программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Ленинан цIе» газета обзор. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Ашараш. 8.45 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — «Авангард» яха радиожурнал (эрсий меттала). 16.30 — Доал дара школа (эрсий меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 10.00 — Радио инструментальни ансамбла выступлени. 17.30 — «Ленина воспитанита темаме де» (нохчий меттала). 17.45 — Миллионий ленински университет. «Массаза дийнахьача шеклакера беседа. Социализм хьалхьа дог тешуттадаьра вIаштIеьдалья» хьар а (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва. 19.30 — «Болалой хенар» яха радиогазета. 20.00 — Концерт. 20.45 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

25 апреле

18.00 — Юртерча школа (нохчий меттала). 18.15 — Телевизионни кердахарен (нохчий, эрсий меттала). 18.40 — Хоамаш. 18.45 — Катаринашта йола передача. 19.00 — Телевизионни сийлен Доска. 19.25 — Музыкальни перерыв. 19.30 — Гимнастика многоборьех йола СССР чемпионат (хьалнаш). 21.30 — Передачай программа. 21.35 — «Площадера кхо ник» яха художественни фильм.

СПОРТ

ЯЙГА АТЛЕТИКА

«Трудовые резервы» обществa Российски Совета хьалхара моттиг яккхара Грозне хинна хьаьш чакхъяьннай укх денойш. Москвера, Ленинградера, Ростовера, Волгоградера, Липецкера, кхычахьара а 100 совгIа спортсмен вар яхьашка дакъа лоацаш.

ВIаьн шиь бIаьн метр удаш дака хьоккхаш гойтар грозненка В. Сищенка. Цу дистанцех хьалхара моттиг цо яьккхар. 400 метр удаш белгалваьлар свердловчанин В. Завьялов. 53,3 секунда бир цо из хьаьга. ВорхI бIаьн 1500-н метр удаш яхьай чемпион хилар москвич В. Королев.

Кхалнаха юкъе тайп-тайпарча дистанцех чемпионаш хилар: Н. Корольсова (Ленинград), Р. Татаринова (Москва), Н. Светова (Свердловск), О. Овчарова (Новосибирск), Э. Мельстова (Грозный).

Грозненски спортсменаш юкъе а болаш йолча Россе сборни команда Ерригсоюзни яхьашка дакъе лоацерга.

* * *

КIАЛТОХАРГАХ ДАТАР

Шин дийнахь хилар «Трудовые резервы» спортивни зале Грозне хьаллае яккхара ший лоIамерча кIалтохаргах латара яхьаш. Яхьашка дакъа лаьцар вайцига Одессерча хьовшалгIа баьхкача спортсменаша а. БIаь совгIача спортсмена юкъе шо-шоай доалагIа диллача чемпионаш хилар борхI саг. Царна юкъе СССР-а чемпион, спорта мастер, С. Абдулаев а волаш.

О. НИКОЛАЕВ.

ФЕРТА КIАЛ ГIОЛЛА...

Шерагара шорагa дегIаух бахаче наьха хьаштaш, хIана аьлча тоадуш латт цар вахара хьал. Цар хьаштaш дизза кхоачашдара къаьстта чIоагIа йоакхо ю укх тIеххьарча шерашка. Цу даьхьа лоархIамeн бехктокхамeн декхараш латт торговле болхлошта хьалхашка. Из дика кхетаду царех дукхачар. Ийдархой хьаштaш кхоачашдара шоай низ кхо ца беш къахьегаш дукха ба торговле болхлой.

Цхьабакъда, хьалхете а, тикашкара цхьабола болхлой шоай декхараш дизза кхоачаш ца деш, ийдархошта бехеш беш, култа цIена боацаш ба. Цунна дувзаденна дукха кхьаташ ух тхога торговле болхлошта летиьаш. Цуцунца укх деношка город Грознерча массеха тика коллектива белха балхага хьожаш хилар тхо.

Царех наI я Калинина цIерагIча поселкера Горпищеторта № 38 йола яхачал тика. Мича хана а цу тика чу дIачуваьлча тIаьх аьнна йиш хул из нийархоех. Тхо нийсленнача хана а Iалаьнгте дукха бир цига нах. Цхьабакъда очередах дукха латта безаш хулар уж, доагI - доагIача дIаоттадеьаш наха дукхагIа хоатташ дола товараш. Торговле бокъонаш телхайой хьожаш оаха нийца товараш тика продавецаша нийса зад даде а, ахча соадаьккха дене а цхьадола кховнамбоацараш нийсделар тика коллектива балхаца. Ветрине латтача цхьалолча товарий мах фуб ховргдолаш хан гIулакх. Иштта малагIа мах ба хонц эцар тиха чура кукурузан балочкаш, абрикосони настойка, кхийола продукташ. Цул совгIа тика чура товараш доагIсовгIа тика чура товараш доагIдоагIача дIанийсдаь доацаш нийка дар, уй бIехa дар. ДIахо йодача хана уж кхоачамбоацараш ца нийсдалийта декхарийла я тика коллектив.

ЛАРЕКАХ КАФЕ ЯЬИ

ХIанз а нийслу торговли организацешна тарaз хорцахьа уззаш, маьхаш сов доалаш, кхыдола харцахьара гIулакхаш леладеш бола болхлой. Цу тайпарча наках ва мелькорозничнaи база № 58 йолча ларека мах беш вола продавец В. С. Григорьян. Шийна мамогга бахача нахгара хIамилe йоаккхаш ва из. Ийдархочунна велавенна ва из, цхьабакъда гIулакхаш-м кхьча тайпара да.

Цхьаккха дача а торговле бокъонех чхьагIар Iодотташ дохка йиш йолаш яц ков. Григорьян чулатта ларек. Амма аз дахь метад, аьнна хетача ларека «дас» шийка хеттача хьисапе лелабу из болх. Цо газированни хий соина пелах дохк чхьагIар. Хеталургда из нийдархошта тоам бе воаца иьпна. А, цунна догодоалар кхьаар да. ЧхьагIар Iодоттача хана шуша юхе кIезиг-дукха чхьагIар дутт хьокх-хьокхамаш бийя. Уж а цунна кийса долхаш кенигаш да. Цул совгIа сов мах а боакх.

Тхо цига нийсденнача дийнахь тхона а деттар ши пела портвейн яха чхьагIар. Цу шин пела тIара по эшадно 30 грамм чхьагIар, хIаьта пишица бIаь грамм хулача шин кружка чу хьаеттача йийпа тIера эшайар 140 грамм. Товар эшадеш доххарах кхоачевбе дата волаш вен хIамнаг аьккха Iема продавец. Из лакхе цIи яьккха чхьагIари ийи эшеча хана сов кьаникха ахча 16 кепиг да. Гуш ма хIллара ний вез ма кхоачча наьха кисара хаьраш наькъаца шаьтай йоаккхаш ва из. Григорьян. Цхьабакъда, хьона гучадаллиза лаьла. Ховргда-кх хIанз вох мелкорозничнa базa кулгалхоша фу ду.

ЛОАЛАХОЙ А БАЬННАВ ЯХЬЕ

Лакхе вай бийцача ларека лоалахой а кхачан товарий тика. Цу тика болхлой а тIехьабиса беьев болаш бен нийдархошара харцонa хIаьдиг яккхра. Цар кхьча наькъаца ду из. МоллагIа товар хьарзал аьлча, тикай продавеца Бойко Нина Сергеевнас сиха хьа а вайе тараза тIа кос нийдархочо яха товар. Тараза «хилла хувар» долалу. Из саьцалехь Iа хьедар хьа товар хьотi кхоач.

Товар мишта дохк хьажа оаха шийгара нийшача килограммах 3.5 сом доаккхача «Мир» яхача конфетий 250 грамма тIара 10 грамм эшайар йоз. Бойкос, килограммах наI-ах сом доаккхача кхехкадьча говра дукха маршах оаха нийшача 300 граммах эшайар 10 грамм, ши бIаь грамм вахчах эшаьр 20 грамм яр. Иштта пайда боаккх во тараз хьажа дахараж. Иззал товар ше эшадаь доллашехьа кхы а сов дааькха ахча 3 кепиг дар.

ВЕЗАЧОА ДАЛАР НИИАЖАЦ

Торговли балха тIа хиннe а хила мегаргдолаш гIулакх дац наха дукхагIа эшаш дола товараш стойка кIал дIадехкилга. ХIана аьлча массаже а хьашташ цхьатарра кхоачашде декхарийла ба продавецаш. Цхьабакъда из иштта лархIац лакхе йийцача тика болхлоша. Царга лилла а хул шоашта везачоа дала моллагIа наха чIоагIа дIаэшаш дола товар, хIаьта цар шоай клиентех воаца саг тIаьоде шуша из дургда аьча бакъдаш. Тика тIа витрине доацаш ца уксуси эссенци, хIанта хIама тIа а теха дочкадала лаьтташ эссенце вис шуша я. Цига латт бIаь грамм чуйода 11 шуша «Московски» къарекь.

Тика складерча тарх тIа хIамаш дукхал а оттаьь латт гIаьий 500 грамм хула 42 банка вареньe, хьуже хьачий 36 банка вареньe, кхо литр хула гIамгIой сока цхьа балон, 60 пачка гоозника, польски колбаса 80 килограмм, чайни колбас 6 килограмм. Царех товар дий аьнна хьаттача укх шера а из ца хилча сайна бецоал продавецашта. Бойко, товар а тха тхой ба, дика а тIа а аьлча сайна, делабу тика болхлоша шоай болх.

Иштта болх барах а тоьам бец тика продавецаши. Тхо дьокам долча хана товар озаш тика чу латта тараз. кхошкахьа итт грамм оза-безам беш оттадаь дов, вешта аьлча, а хIара нийдархочо дIахеца товар 10 грамм, эшадеш дIахенар. Хьагучох, наьха чогах алсамо ахча киса дол тика продавецашта.

Калинина цIерагIча поселке эгара йоаккхагIа а Бахухаджиева Бука керте латта торпищеторга № 21 йола тика. Дукхьаьнца цу чу ваьлча нийдархочун бIарг сийрдабоаккхаш цIена, дерстам болаш а тика зал а, витринаш а. Иштта санитарни хьалашта дIалехача бесси продукташ галхаргIдаккхи бIехьертйоацаши кийчъяь а уж лоаттаю моттигаш. Торговле балха опыт йолча Бахухаджиева Бука продавени коллектив ерригa къона а. Иштта дар эгара хьалха тика чу ваьначоа дукхьаьлотта сурт. Кхыдола гIулакхаш иштта дика дий хьежар тхо. Сурт хуаадделар. ВорхI сомаш 42 кепиган ихе тайпара продукташ нийцар оаха. Цхьабакъда кассира Касумовас пачакьелихех мах кIезага хийтта дала а, е уйхаш кхычахьа ваз лале а 7 сомех 42 кепига метта 7 сома 48 кеп. дьаккхар тхогара. Тхьацца тхоай продукташ хьозайта тараздта дIагIа дахар тхо.

Хоза бехьне тIайийар тхо продавеца Умаевс.

Хьаэзар даьтта, чинизах бIаргкхийтар тха — хоагIачул 10 грамм дIеэшагIа хар тхона хьадена даьтта. Хьаэзар кобинска вахча — из а 10 граммаш чухнакха яр.

Цул тIехьагIа «Ласточка» яха конфеташ эца кхача отделе дахар тхо. Иштта еласте хIезаме тIакхьар продавеца Голощанс а, цхьаьккъа конфеташ 10 грамм йоагIачул кIезикагIа эзар.

Ай, аьнна хийтар тхона, вIаши дагабаьнааб, ерриш нийархо 10 граммаш Iезаве е тха бIаргашта гур хара да.

Белгалде доагIаш да тика чу ерригa продукташ витринаш тIа оттаь, ца хилар а. Иштта витрина тIа доацаш 17 шуша «Столичная», 14 шуша «Московски» дааракь, 14 шуша уксуси эссенци, кхийола продукташ гучаьхар саха.

Уж санна лоаш кхоачамбоацараш торговле балха нийсдалийта йиш яц.

Торгпищеторгеи Мелкорозничии базаи кулгалхоина цу лакхе оаха йийцача тикайи ларекеи болхлой, цар бехкаоа хьежна, бехктокхаме озаргIа аьнна хет тхона.

А. ЛЫСЕНКО,
Госторгинспеце штате воаца инспектор, Б. КОСТОЕВ,
М.-Р. ПЛИЕВ, С. ШАДИЕВ,
«Сердало» газета редакце белхлой.

ЙИЗЗА КХОАЧАШЪЕ ГАЗАХ ПАЙДА ЭЦАРА БОКЪОНАШ

Хатарех лораваларa дика тешам ба газ чуйиллача кухнашкара вIаштIехьа йола вентиляци.

Натакъе санна помещене газ чуйьккаляо а ма лотае, дIа а ма йоле электролампочкаш электроприборaш, счетчика юкерeс газови приборашта хьалхашкарен крaнаш дIакъовла, цIагIа фо чухкетийта, аварийни служба хьеха 04 телефон а техе.

Газови приборех шоаш пайда ийца доьнночул тIехьагIа приборашта тIерен нарин хьалхашкарен кранаш дIакъовла. ВIарг лекхаш саг воацаш тоссе ма йита приборaш.

Ванна цIагIарeа колонках пайда эца шоаш дIадоладалалехьа димохода чу тага йий хьажа.

Колонка горелка чура газ оашош хьаллотаьчул тIехьагIа цIаьхха а хьажа тага йий а вентиляци вIаштIехьа йий а.

Пишка горелка чура газ хьаллотаяле хьалхагIа а вага яьнначул тIехьагIа а 5—10 минута фо чухкетийта пишка чу, шибери (заслонка) поддувала нийн хьа е йийлe. Газифицированни пишцо болх бача хана шибер дIа ма къовлаккхаш — цуннах зулам дIадa тарлу.

Приборех пайда эцача хана помещенешка фо чухкетийта. Шоана Iодувшалехьа ташшаме ерригa кранаш дIакьайлаийн хьажа.

Квартирерн, нIчара, пешчалa чура, кхыча помещенешкара газа хьаж шоашта хехой гIишне ма оалаш, лампаш хьа а ма летаелаш, дIа а ма йоелаш, помещене фо чухкетийта, аварийни служба хьеха е районни конторaга телефон теха, абонентни книжка тIагIа ноцарагIа.

«Грозгоргаз» трест.

ШКОЛАЙ, ПИОНЕРСКИ ОРГАНИЗАЦИЙ, БАХАЧА НАЬХА ТЕРКАМГА!

Потребительски кооперацс райзаготконторашка гIоьнa оттабаьвоаран а боацаш яайфо молхаш ира эша бедах.

Молхаш ега бакъоегIай кхьан килограммах лу яха:
Доккъадаьча лайшш яхи заьдех 9 сом;
Йоккъаьча лайшш баьцах 1 сом 50 кеп.
Доккъадаьча дьттей яхача эзай оалхех 1 сом 80 кеп.
Доккъадаьча черемша яхача баьча оалхех 80 кеп.

Молхаш еш йола баьцаш мишта Iоае, йокъе еза ховргдолаш дагадовла мегаргда райзаготконторашка, респотребсоюза заготовкай Управлене (телефон: 3-38-10).

Хьайоа а е кьайу а теха молхаш ю бацдаш!

Нохч-ГIалгIай респотребсоюза заготовкай Управлени.

РЕДАКЦЕ АЙРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-90; редактора вин.—3-08-11; белхалла секретара—3-34-38; партийни вахарен, культурин, промышленностен отделаш—3-42-30; юрта йоахамех письмой отдела—3-42-30.

АЙРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-90; зам. редактора—3-08-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства и писем — 3-42-30.

«Грозненский рабочий» издательства типография. Революции проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05099. Заказ № 2023.